

Tečaj XXXV.

Svibanj 1911.

Broj 5.

Šumarski list.

Organ

hrv.-slav. šumarskoga društva

Izdaje

Hrvatsko-slavonsko
šumarsko društvo.

Uredjuje
ANTE KERN.

Izlazi svaki mjesec

ZAGREB 1911.

Naklada hrv.-slav. šumarskoga društva.

Hrv. slav. šumarsko društvo u Zagrebu.

Gospodi članovom.

I. Svi članovi upozoruju se na ustanovu §. 7. društvenih pravila, prema komu se ima članarina platiti u I. četvrti svake godine.

II. Dužne članarine iz prvašnjih godina imadu se prema zaključku upravljačeg odbora šum. društva od II. prosinca 1910. uplatiti najkašnje do 30. lipnja 1911. Poslije toga dana će se neplaćene članarine utužiti i sa I. srpnjem obustaviti šiljanje Šumarskog lista i Lugar. viestnika.

III. Obzirom na osobitu humanitarnu svrhu Köröskenyjeve pripomoćne zaklade, umoljavaju se gg. članovi, da toj zakladi pristupe kao članovi. Pristupnina iznosi jedanput za uvjek samo 10 kruna.

IV. Umoljavaju se gg. članovi da ovom predsjedništvu prijave one osobe i korporacije, koje bi po svom zvanju, eventualno na zamolbu, htjele pristupiti kao članovi hrv.-slav. šumarskom društvu.

V. Gospoda članovi, koji imadu kod sebe knjiga iz društvene knjižnice kroz dulje vrieme, nego što je to pravilnikom propisano, umoljavaju se da ih knjižnici povrate i svaki puta kada pošiljku poštom šalju, da joj prilože biljegovku od 10 filira, jer se toliko mora platiti za dostavu pošiljke.

U Zagrebu, 14. prosinca 1910.

Za predsjedništvo:

I. podpredsjednik:
Fischbach v. r.

Tajnik:
B. Kosović v. r.

Broj 3634 ex 1911.

Oglas.

Prodaja jelovih i bukovih stabala.

Kod podписанog kr. šumarskog ravnateljstva prodavati će se dne 17. svibnja t. g. u 11 sati prije podne putem pismenih ponuda slijedeće sjećine i to:

1. U I. sjekoredru kr. šumarije u Ravnojgori sa $635 m^3$ jelove i $1491 m^3$ bukove deblovine i sa iskličnom cijenom od 6268 K.

2. U I. sjekoredru kr. šumarije u Ogulinu sa $4719 m^3$ jelove i $4905 m^3$ bukove deblovine i sa iskličnom cijenom od 25.332 K, ter

3. U I. sjekoredru kr. šumarije u Fužini sa $1885 m^3$ jelove i $561 m^3$ bukove deblovine i sa iskličnom cijenom od 16.186 K.

Pobliži dražbeni i ugovoreni uvjeti mogu se ugledati kod podписанog kr. šumarskog ravnateljstva i kod dotičnih kr. šumarija, na zahtjev će se i poštom dostaviti.

Kr. šumarsko ravnateljstvo.

U Zagrebu u mjesecu travnju 1911.

BROJ 5.

U ZAGREBU, 1. SVIBNJA 1911. GOD. XXXV.

ŠUMARSKI LIST

Preplata za nečlanove K 12 na godinu — Članovi šumar društva dobivaju list bezplatno.
— Članarina iznosi za utemeljitelja K 200. — Za članove podupirajuće K 20. — Za redovite
članove I razreda K 10 i 2 K pristupnine. — Za lugarsko osoblje K 2 i 1 K pristupnine i za
»Šum liste« K 4 u ime preplate. — »Lugarski vjestnik« dobivaju članovi lugari badava. Pojedini
broj »Šum lista« stoji 1 K. Članarinu i preplatu na list prima predsjedništvo društva.

Uvrstbina za oglase: za 1 stranicu 16 K; za pol stranice 9 K; za trećinu stranice 7 K;
četvrt stranice 6 K. — Kod višekratnog uvrštenja primjereni popust.

Gradnja šumarskih kuća (šumarija).

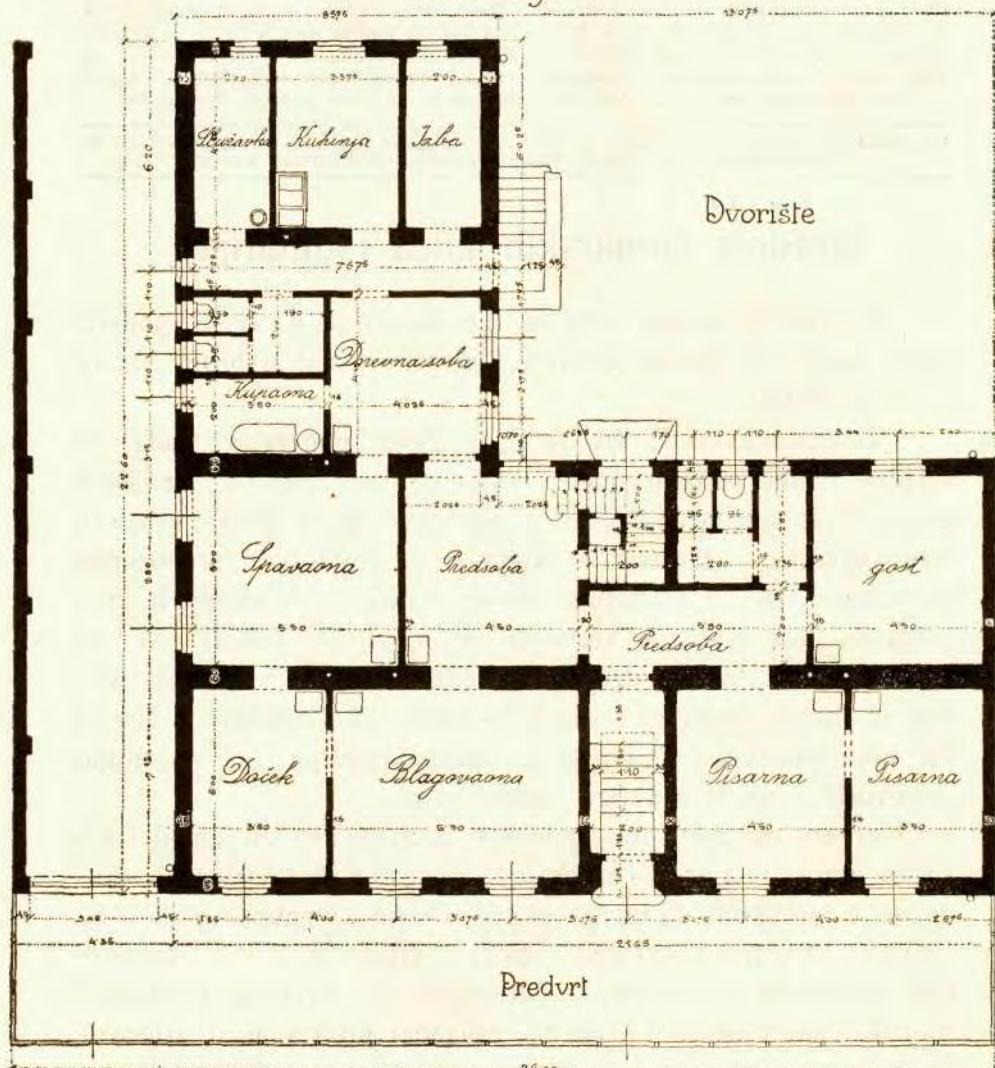
U broju 3. ovoga lista od t. g. izvolio je g. G. K. podvrći kritici nacrt za zgradu šumarije, koji je otisnut u broju 12. o. l. od g. 1910.

Veoma me veseli što se je g. pisac podvrgao trudu, te s jedne strane istakao mane, koje se po njegovom mnjenju nalaze u spomenutom nacrtu, a pogotovo mi je draga, da je te mane nastojao odstraniti u svojim u 3. broju o. l. predloženim nacrtima. Time se poslužuje dobroj stvari, te budemo li tako nastavili, doći ćemo po vremenu do njekoliko dobrih i veoma uporabivih nacrta, nu dvojim da ćemo ikada doći do takovih, koji bi mogli za svaki slučaj služiti kao „model“ i koji bi bili tako savršeni, da im se u nikojem pogledu ne bi moglo prigovoriti i da bi svakoga zadovoljavali.

Moram naglasiti, da spomenuti nacrt ne ima biti „model za svaku priliku“ — drugačije se gradi u Posavini, a drugačije u Gorskom kotaru, jer su druge klimatičke prilike te životne i društvene navike i običaji; drugačiji će biti raspoređaj prostorija na uskom, a drugačiji na širokom gradilištu. Napadani nacrt osnovan je prema zadatom programu, a prigovoriti bi mu se moglo to, da ne ima veće čekaonice za stranke, nu to nije bilo u programu, a lahko je tomu pomoći, jer se hodnik može po volji raširiti. Stoga spomenuti nacrt ima služiti kao uzorak samo za onaj slučaj, ako je gradilište dovoljno široko,

a naročito ako je sa dviju strana omedjeno ulicama, kako je to doista bilo u konkretnom slučaju, pak su s toga za takav slučaj neopravdani prigovorovi g. pisca pod točkama 1. i 2.

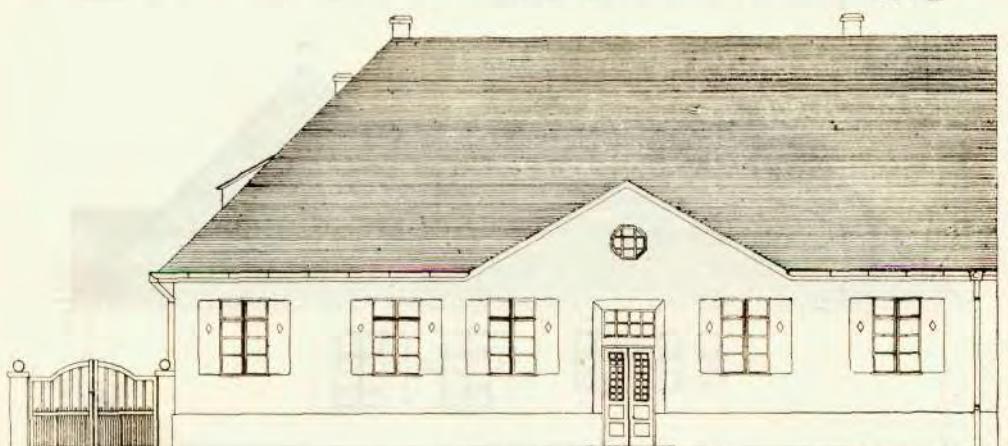
Prizemlje

Ako je pako gradilište razmjerno usko, kao što je sada na pr. slučaj u Grubišnom polju, gdje gjurgjevačka imov. općina

bude ovoga proljeća gradiša šumariju i gdje je širina samo 26 m., tada se niti od predočenih dvaju nacrtu g. pisca ne može ni jedan upotrijebiti — dakle nisu niti oni za svaku priliku upotrebljivi.

Glede prigovora pod toč. 3. primjetiti mi je, da je u broju 12. izrično spomenuto, da se je išlo zatim, da sgrada bude povučena natrag, a to ima svoju veoma dobru svrhu obzirom na silnu prašinu na selima u ljetno doba. Radi toga se danas ne samo u ljetovalištima i kupalištima, nego i u gradovima,

Pročelje prema ulici

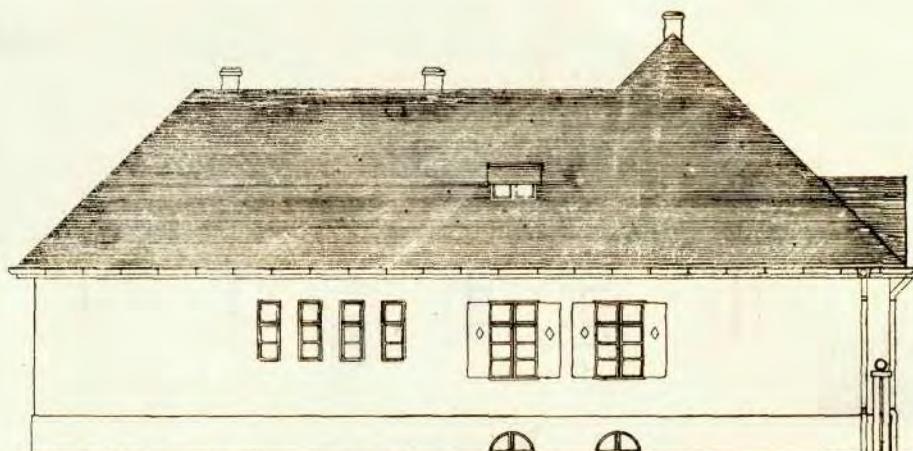
gdje to prilike iole dopuštaju, ne gradi jedna kuća uz drugu i tik do ceste, nego kao samo stojeće zgrade usred vrtova.

Što se tiče „izbočine“ naime doksata i verande, moram primjetiti, da se je gradnji htjelo dati izgled »vile«, te držim da je to svakako ljepše, nego li su skroz ravna pročelja, a doksat ima još i tu svrhu, da se iz njega potpunoma vidi ulaz, što može osobito po noći biti od vanredne koristi time, što se eventualnog noćnog gosta može vidjeti prije, nego li ga se u stan pusti.

Kada je ali g. pisac usprkos toga mislio, da mora tim izbočinama prigovoriti, tada držim da ih on kod svojih nacrtu nije u opće smio upotrebljavati, nego je takvim izbočinama

morao izbjegavati, nu on to nije učinio, nego nam u drugom tlocrtu predočuje svoju jednu osnovu za šumariju, koja takorekući sastoji iz samih izbočina.

Glede prigovora pod točkom 4. (zahodi), dopuštamo da je bolje kada su dva, nu ako se u drugi zahod mora ići tako daleko preko dvorišta, kako je to potrebno prema nacrtima gosp. pisca, tada držimo da niti g. pisac s te strane nije to pitanje niti najmanje sretnije riešio. Ako se naime dozvoljava, da ništa ne smeta, što služkinja mora i po kiši i po noći ići u zahod daleko preko dvorišta, tada taj zahod ne mora u opće biti u stan-

Pročelje sa strane

benoj zgradji, nego može biti dogradjen njegdje uz gospodarsku zgradu, te se može izvesti u svakom slučaju, daklem i u slučaju gradnje po nacrtu, kojemu je g. pisac s te strane prigovorio.

Nu taj drugi zahod držim, da akoprem nije na odmet — ta od suviška glava ne boli, nije neophodno nuždan, o čemu se svatko može osvjedočiti i u najmodernijim i sa svim komfortom udešenim stanovima srednje veličine u Zagrebu, gdje je samo jedan zahod. Ako se ali usprkos toga želi imati dva, tada se ne smiju projektirati onako, kako je to učinio g. pisac, jer im se s tehničke strane mora prigovoriti, nego se to pitanje mora riješiti onako, kako je to predočeno u nazočnom nacrtu za šumariju u Grubišnopolju.

Dvie izmetne jame (točka 4.) držimo da nisu nikakove pogrieške, jer veći trošak za drugu jamu niti je znatan, niti kod ovakove gradnje ne igra apsolutno nikakovu ulogu, a što se tiče prigovora, da se izmedju tih dviju jama nalazi spavaća soba, te g. pisac valjda mnije, da će od njih dolaziti neugodni vonj u tu sobu, to moram primjetiti, da se danas zahodi pokrivaju sa debelim cementnim pločama na utor, koje takorekuć hermetički zatvaraju zahodsku jamu. Stoga ako kakav smrad dolazi u stan, ne dolazi on iz zahodske jame, nego dolazi iz zahoda i to u onom slučaju, ako je obično otvoreno sjedalo, te ako k tomu iz zahoda ne ima odušne cieve za odvadjanje plinova.

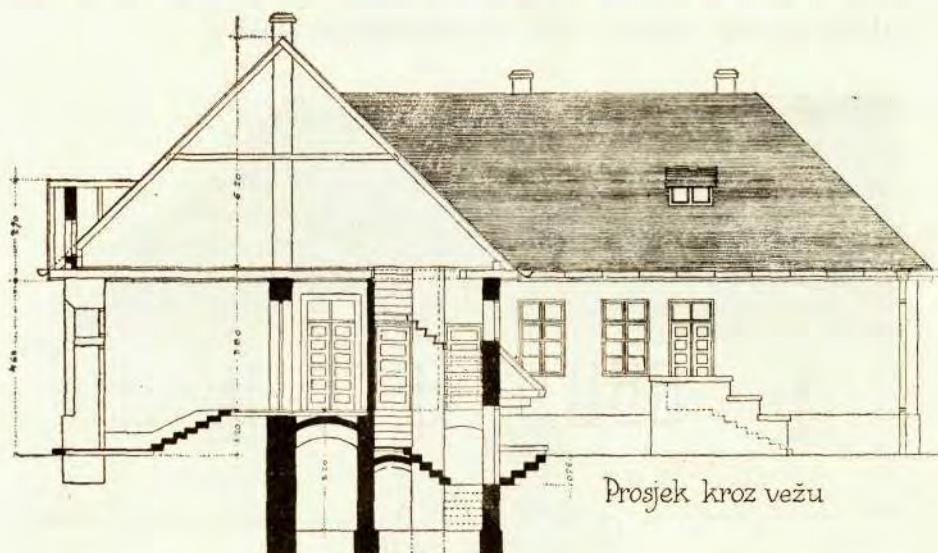
Pročelje prema dvorištu

Prigovor glede položaja sobe za strane je opravdan, nu tu moram opaziti, da bude u opće teško sačiniti takav nacrt, u kojem bi sve prostorije bile idealno smještene i bez prigovora. Tako se i nacrtima g. pisca dade glede njekih stvari prigovoriti na pr. u slici 1. da manja spavaća soba ne ima poseban ulaz, da se voda u kupaonu mora nositi i iznašati kroz blagovaonu, da je krov na slici 5. preveć rastrgan, te stoga izvedba i uzdržavanje veoma skupo.

Neopravdanim ali držimo prigovor glede namještenja te sobe, jer postelj sa noćnim ormarićem može se posve lijepo smjestiti pored vrata.

Prigovor pod točkom 8. glede namještaja predsobe držim takodjer neopravdanim, jer u tu sobu ne ima doći nikakav ini namještaj, doli samo klinčanice i eventualno stol sa njekoliko stolaca, a ti imaju skroz dovoljno mjesta.

Glede prigovora pod točkom 9., da zgrada ima preveć ulaza, odnosno izlaza, te da ju stanar mora noću na 6 odnosno 7 mesta zaključavati, primjećujem, da taj prigovor stoji samo donjekle, jer faktično ima se zaključavati samo na 4 mesta (jer kupaona se ne rabi dnevno). Uvaži li se ali, da je toliko

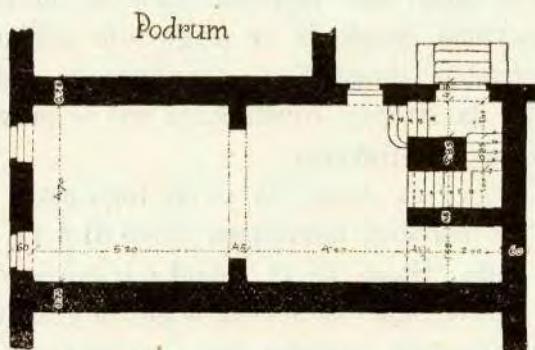

izlaza samo stoga, što je za pisarnu učinjen poseban od stana sasvim odjeljen ulaz, i da taj posebni ulaz ima takovih vanrednih prednosti naprava jednom zajedničkom ulazu (supruga i djeca šumara i njihovi eventualni gosti ne moraju se provlačiti između eventualnih kožuhova i opanaka, puno manje su izvrženi bolestima i drugim raznim neugodnostima), tada je očito, da prednosti tih posebnih ulaza znatno nadmašuju njihove mane i da ih treba sagraditi svagdje tamo, gdje to okolnosti dopuštaju.

Za kuhinju (točka 10.) je uvijek dovoljan jedan prozor, samo ako je tako smješten, da svjetlo dolazi direktno na štednjak, a što se tiče blizine stana, to je ona jednakata kao i na

predočenoj slici 1. g. pisca — glavno je naime da kuhinju od stana dijele dvoja vrata, da miris raznoga jela ne može tako lahko doći u stan.

Peć (točka 11.) u sobi služavke držim sasvim suvišnom u ovom konkretnom slučaju, gdje je ona naime u savezu sa kuhinjom, te stoga skroz dovoljno topline dobiva iz kuhinje. Baš tamo gdje su drva skupa kao na pr. u Zagrebu, gradi se ovako, jer u protivnom slučaju moralo bi se kuriti i u kuhinji i u sobi za služavku, a tu onda treba više, a ne kako g. pisac tvrdi, da treba manje drva.

Glede prigovora pod točkom 12., da naime služkinja ne ima poseban izlaz, moram primjetiti, da taj posebni izlaz držim suvišnim, dapače štetnim. On doduše za služavku može biti poželjan, nu nije poželjan za gospodje kućanice, koje će u 90 od 100 slučajeva želiti, da služavku glede noćnoga izlaza imaju pod kontrolom, što je ali moguće samo onda, kada služavke ne imaju svoj poseban izlaz.

Kako sam već spomenuo, imaju i nacrti g. pisca njekih mana, te uz već navedene moramo naročito istaknuti, da su spavaće sobe razmjerno malene, što ne odgovara današnjim higijenskim zahtjevima, »da spavaće sobe budu što veće«; nadalje da je tlocrt predložen u slici 5. tako jako rastrgan, da to ne sliči jednoj cjelini, nego više skupu paviljona; zatim da je veća spavaća soba u sl. 5. slabo osvjetljena, a arkiv takorekući nikako;

nadalje da eventualni gost, zatim činovnici i službenici zaposleni u uredovnici, te sve stranke, a medju tima naći će se svakojakih, imadu samo jedan jedini zajednički zahod; te konačno da pred većom spavaćom sobom u slici broj 5 ne bude nikada dovoljno zraka i promaje.

Konačno donosimo nacrte za gradnju zgrade kotarske šumarije u Grubišnom polju, koje je prema zadanim programu i u koliko se tiče tlocrta, uvažujući primjetbe potpisano, sastavio arhitekt Ehrlich u Zagrebu. Predočeni su u mjerilu 1 : 200.

Držimo da je gosp. Ehrlich uspjelo izraditi takovo unutarnje razdjelenje, da ono odgovara svim zahtjevima i da ono za slične slučajeve može služiti kao vanredno uporabiv uzorak.

Tima nacrtima moglo bi se prigovoriti jedino obzirom na ustanovu predzadnje alineje § 35. gradjevnoga reda za ladanje, koja propisuje, da stropna konstrukcija ima u pravilu biti odjeljenja od krovne konstrukcije.

To »u pravilu« znači, da se od toga može dozvoliti i iznimka, koju još naročito dozvoljava slovo d) § 41. spomenutoga gradjevnoga reda. Stoga se ta iznimka u novije doba redovito i dozvoljava i to ne samo na selima, nego i u gradovima — ta i u samom glavnem gradu Zagrebu ima u novije vrieme sagradjenih kuća, gdje se je dozvolila takova gradnja. Stoga otpada i taj prigovor, a to tim većma, što je ovakav način gradnje znatno jeftiniji.

Sve prostorije imaju dovoljno i to direktnog svjetla, kuhinja je daleko od glavnoga stana, dnevna soba u kojoj će obitelj obično boraviti, je vanredno svjetla i iz nje se lahko dolazi u sve ostale prostorije, naročito u kuhinju, zahod i dvorište, a u nju kroz dvorišni ulaz lahko dodje i šumar kada dodje sputa, te ne mora sa eventualno blatnom obućom ići kroz predsoblje.

Zagradjena površina iznosi 344 m², sobe stana i gostinjska soba je parkirana, dočim je u uredskim prostorijama t. z. ladjarski pod, hodnici su popločeni keramitnim pločicama, kupaona providjena kadom i pećicom za grijanje vode, radi sjegurnosti su na svim

prozorima kapci, izuzem na prozorima zahoda, u kojima su ali smještene željezne rešetke, a gradjevna svota je obračunata na okruglo 40.000 K, ili na 116 K 27 fil. po 1 m² zgradjene površine.

S takovim stanom biti će po svoj prilici svaki šumar zadovoljan.

Zaključujem sa željom, da bi primjer gosp. G. K. sliedila i druga gospoda, pak ako to budu učinila, tada ćemo se s jedne strane uskoro moći ponositi, da smo u tom pogledu učinili više, nego li šumari mnogo većih i naprednijih naroda, a s druge strane imali bi toliko nacrta za šumarije i lugarnice, da bi ih mogli izdati posebno u jednoj priručnoj knjižici i time ih učiniti lako pristupačnima svakomu, koji se za takove stvari zanima, ili bude morao zanimati.

A. K e r n.

Obračunanje šteta učinjenih po divljači u šumi.

U 1. i 2. broju „Šum. lista“ od ove godine, donesli smo dva članka pod gornjim naslovom, a sada ćemo nadovezujući na te članke, donjeti obrasce ili formulare, propisane u tu svrhu instrukcijom vel. vojvodine Badenske.

Procjenbeni zapisnik.

Sastavljen dne 191

Prisutni :

od strane vlasnika šume, u kojoj je šteta počinjena N. N.

od strane vlasnika divljači N. N.

Tekući broj	Opis mesta na kojem je šteta počinjena	Nalaz o stanju šume, načinu i veličini oštećenja, te obračunanje štete prema budućem prihodu, ili troškovnoj vrijednosti
1	Vlasnik šume (Ime, prezime i sjedište)	
2	Oznaka političke općine, porezne općine, broj katastralne čestice dotične šume i njena površina.	
3	Uzroci procjene šteta, koju je divljač u šumi učinila, te oznaka dotične vrsti divljači.	

Tekući broj	Opis mesta na kojem je šteta počinjena	Nalaz o stanju šume, načinu i veličini oštećenja, te obračunanje štete prema budućem prihodu, ili troškovnoj vrijednosti
4	Opis šume prema stojbini, vrsti drva, starosti, obrastu, vrsti uzgoja, ophodnja i veličina prihoda (popriječni prirast).	
5	Oznaka veličine štete na licu mesta i to prema broju biljka, površini ili prirastu.	
6	Sud o tomu, da li će oštećenjem nastupiti gubitak na prirastu, ili se mora šteta novom kulturom popraviti.	
7	U slučaju da je šteta učinjena u biljevištu ili šumskom vrtu, ima se ispitati: da li je dotično biljevište u vrijeme počinjenje štete bilo valjano ogradjeno, te ako da, ispitati uzroke, kako se šteta usprkos toga mogla dogoditi.	
8	Sumarno se imaju iskazati glavnica vrijednost: kulturnog troška; upravnog troška; vrijednost šumskog zemljišta; sjećivog prihoda; medjutimnih prihoda.	
9	Obračunanje štete prema konačnom prihodu. (Račun se ima u zapisniku provesti.)	
10	Obračunanje štete prema troškovnoj vrijednosti. (Račun se ima u zapisniku provesti.)	
11	Ine opaske, kao troškovi procjene, te opravdauje razloga za dotične troškove.	

Potpis procjenitelja:

Primjeri za razne načine oštećenja.

A) Umanjenje prihoda uslijed oštećenja.

Popravljanje kulture je nepotrebno ili nemoguće.

1. Primjer.

Gubitak na prirastu ne će biti od upliva na umanjenje vrijednosti pojedinih sortimenata po m^3 .

Površina: 10 k. jut.

Starost: 4 godine.

Vrst drva u % površine: hrast 100%.

Vrst uzgoja sitna šuma.

Način pomladjenja: izbojima iz panja.

Normalno užitno doba:	15 godina
Popriječni prirast:	2·5 m ³ .
Oštećenje:	Višekratno obgrizavanje mlađih izbojaka, pa će uslijed toga sječni prihod za 10% biti manji od neoštećene sastojine.

Obračunavanje visine štete.

Vrijednost sječivog prihoda normalno uzrasle sastojine:

$$10 \times 2\cdot5 \times 15 \times 5\cdot20^1) = 1950 \text{ K.}$$

Vrijednost sječivog prihoda obgrizanjem oštećene sastojine :

$$10 \times 2\cdot5 \times 15 \times 5\cdot20^1) \times 0\cdot1 = 1755 \text{ K.}$$

Razlika u vrijednostima u doba sječe 195 K.

Sadanja vrijednost te razlike:

$$\frac{195}{1.025^{15-4}} = 195 \times 0\cdot762 = 148\cdot59 \text{ K.}$$

2. Primjer.

Oštećenjem sastojine prirast će se umanjiti i uslijed toga vrijednost sortimenata po m³ biti će u doba sječe manja, jer će se sastojina polaganje razvijati, a kasnije će je takodjer i predu početi uživati.

Površina:	1·20 kat. jutra.
Starost:	$\frac{10-25}{15}$ godina.
Vrst drva u % površine:	jela 100%
Vrst uzgoja:	visoka šuma.
Način uzgoja:	naravni način pošumljenja.
Normalno sječno doba:	100 godina.
Popriječni prirast.	3 m ³ .
Oštećenje:	Obgrizanjem mladica srne su učinile veliku štetu, da je prirast za 5 godina posvema izgubljen. U normalnoj sječ-

¹⁾ Prosječna vrijednost jednog m³ u doba sječe.

noj dobi od 100 g. dati će sastojina prihode 95-godišnje sastojine. I prihodi prorede početi će za 5 godina kasnije unilaziti.

Obračunanje štete.

a) Sječivi prihod.

Vrijednost sječivog prihoda u 100. god.:

$$1 \cdot 2 \times 3 \times 100 \times 11 \cdot 3^1 = 4068 \text{ K.}$$

Vrijednost sječivog prihoda u 95. god. (100—5):

$$\underline{1 \cdot 2 \times 3 \times 95 \times 10 \cdot 7 = 3659 \cdot 40 \text{ K.}}$$

$$\text{Razlika u doba sječe} = 408 \cdot 60 \text{ K.}$$

Sadanja vrijednost te štete na sječivom prihodu:

$$\frac{408 \cdot 60}{1 \cdot 025^{100-15}} = 408 \cdot 60 \times 0 \cdot 123 = 50 \cdot 26 \text{ K.}$$

b) Medjutimni prihodi.

Vrijednost prolongiranih prihoda prorede uz $p = 2 \cdot 5\%$ iznosi do kraja ophodnje od 100 godina od priliike 25% od sječivog prihoda normalno uzrasle sastojine.

Sadanja vrijednost medjuprihoda neoštećene

sastojine: $\frac{4068 \times 0 \cdot 25}{1 \cdot 025^{100-15}} 1017 \times 0 \cdot 123 = 125 \cdot 09 \text{ K}$

Sadanja vrijednost medjuprihoda oštećene sastojine, koji unilaze 5 godina kasnije:

$$\frac{4068 \times 0 \cdot 025}{1 \cdot 025^{100-15} \times 1 \cdot 025^5} = \frac{1017}{1 \cdot 025^{90}} = 1017 \times 0 \cdot 108 = 109 \cdot 84 \text{ K}$$

$$\text{Sadanja vrijednost štete na medjuprihodima} = 15 \cdot 25 \text{ K}$$

K tomu se ima pridodati sadanja vrijednost na sječivom prihodu $50 \cdot 26 \text{ K}$

$$\text{Sveukupna šteta} = 65 \cdot 51 \text{ K}$$

3. Primjer.

Oštećenjem biti će sječivi prihod zato manji, jer će u tehničkom pogledu biti manje vrijednih sortimenata.

¹ Vrijednost 1 m³ sječivog prihoda.

Površina :	5 kat. jutara.
Starost:	60 godina.
Vrst drva u % površine:	smreka 100%.
Vrst uzgoja:	visoka šuma.
Način pošumljenja:	sadnjom biljka.
Normalno sječno doba (ophodnja):	100 godina.
Popriječni prirast : $3 \cdot 5 \text{ m}^3$	
Oštećenje:	Jeleni su od prilike na 30% stabala ogulili koru tako kako, da će na velikom broju stabala pojaviti se bez sumnje crvena trulež, te će postotak gradje na sječivom prihodu biti mnogo manji i veliki dio od sječivog prihoda odpasti će na ogrijev. Osim toga će se mnoga stabla već sada morati izvaditi, pa će se sječivi prihod na masi umanjiti za 5%.

Obračunanje štete.

Vrijednost sječivog prihoda neoštećene sa-
stojine: $5 \times 3 \cdot 5 \times 100 \times 10 \cdot 5^{\text{b}} = 18.375 \text{ K}$

Vrijednost sječivog prihoda oštećene sasto-
jine: $5 \times (3 \cdot 5 - 0 \cdot 05 \times 3 \cdot 5) \times 100 \times 9 \cdot 2^{\text{b}} = 15.295 \text{ K}$

Razlika u vrijednosti u doba sječe = . . . 3.080 K

Sadanja vrijednost štete: $\frac{3080}{1 \cdot 025^{100-60}} = 3080 \times 0 \cdot 372 = 1145 \text{ K}$

B) Popravljanje kultura, u kojima je divljač
štetu učinila.

4. Primjer.

Površina:	2,5 kat. jutra.
Starost:	6 godina (računato od dobe pošumljenja).

^{b)} Vrijednost sječivog prihoda po m^3 .

Vrst drva u % na površini:	smreka 100%
Vrst uzgoja :	visoka šuma.
Način pošumljenja:	sadnja biljka.
Vrijednost zemljišta po kat. jutru :	300 K.
Kapitalna vrijednost upravnog	
troška po kat. jutru	200 K.
Kulturni trošak po kat. jutru :	100 K.
Oštećenje :	Poradi toga, što su srne mlade biljke znatno obgrizle, mora se kultura od prilike ¹⁾ od 10% površine s mladim biljkama popuniti.

Obračunanje štete:

Šteta se ima ustanoviti po formuli za troškovnu vrijednost.

$$\begin{aligned} HK &= (B + V + C) 1 \cdot op^m - (B + V) \\ [(300 + 200 + 100) \times 1.035^6 - (300 + 200)] \times 0.25^1 &= [(600 \times 1.23) - 500] \times 0.25 = (738 - 500) \times 0.25 = \\ &= 238 \times 0.25 = \mathbf{59.50 \text{ K}} \end{aligned}$$

5. Primjer.

Na jednoj 5 godina staroj sjećini srednje šume, na površini od 3.5 kat. jutra, savila i ogulila je divljač oko 200 hrastovih stabala, koja se moraju s novima zamjeniti.

Vrijednost biljka (u doba sadnje): 1000 komada = 30 K
Troškovi sadnje, zaštita i njegovanje većeg broja biljka, koje je potrebno radi čuvanja, spram prvog pošumljenja: 1000 komada 70 K
1000 komada = 100 K
1 komad = 0 10 K

Obračunanje štete.

$$200 \times 0.10 \times 1.035^6 = 20 \times 1.19 = \mathbf{23.80 \text{ K}}$$

Kamati zemljišnog i upravnog kapitala ne uzimaju se u obzir radi malene površine, koju 200 stabala zaprema.

¹⁾ 0.25 = 10 od 25 kat. jutra.

C) Obračunanje štete u mješovitoj šumi i popravak kulture.

6. Primjer.

Površina : 7·50 kat. jutara.

Starost: bukva $\frac{5-15}{10}$ g., smreka $\frac{5-10}{7}$ g.

Vrst drva u % površine: bukva 60%, smreka 40%.

Vrst uzgoja: visoka šuma.

Način pomladjenja: bukva naravnim načinom, a smreka ručnim sa biljkama.

Normalno sječno doba (ophodnja): 100 godina

Popriječni prirast: bukva 2 m^3 , a smreka 3 m^3

Vrijednost zemljišta
po kat. jutru } 300 K

Kapitalna vrijednost
upravnog troška po ka-
tastralnom jutru } za
smrek } 200 K

Kulturni trošak po
k jutru } 100 K

Oštećenje: Divljač je uništila bukove biljke
od prilike na polovici njoj od-
gavarajuće površine, tako kako,
da je prirast za 5 godina
posve izgubljen; a za smrek
je potreban popravak kulture
na 5% njoj pripadajuće po-
vršine.

Obračunanje štete.

a) Bukva.

1. Sječivi prihod.

Vrijednost sječivog prihoda u 100. godini

$$\frac{4 \cdot 5^1}{2} \times 2 \times 100 \times 7 \cdot 2^2 = \quad 3.240 \text{--- K}$$

Vrijednost sječivog prihoda u 95. g. = (100 - 5):

$$\frac{4 \cdot 5^1}{2} \times 2 \times (100 - 5) \times 6 \cdot 9^2 = \quad 2.949 \cdot 75 \text{ K}$$

Razlika vrijednosti u doba sječe: 290·25 K

¹⁾ $4 \cdot 5 = 7 \cdot 5$ j. $\times 0 \cdot 60$.

²⁾ Vrijednost sječivog prihoda po m^3 .

Sadanja vrijednost štete: $\frac{290 \cdot 25}{1 \cdot 025^{100-10}} = 290 \cdot 25 \times 0 \cdot 108 = 31 \cdot 35 \text{ K}$

Vrijednost prolongiranih prihoda prorede uz $p = 2 \cdot 5\%$ iznose do kraja 100. godine ophodnje od prilike 20% sječivog prihoda normalno uzrasle sastojine.

Kod oštećene sastojine počinju prihodi prorede unilaziti za 5 godina kasnije, nego li kod neoštećene sastojine.

Ako će vlasnik šume oštećene dijelove sastojine u isto doba proredjivati kada i neoštećenu sastojinu, to je sjegurno, da će on time uživati manje vrijedne prihode od prorede, jer će dotični sortimenti biti slabiji i lošijeg kvaliteta, pa je u svakom pogledu opravdano, da on jednostavnosti radi u račun uzme, da ti prihodi 5 godina kasnije unilaze, nego li kod neoštećene sastojine.

Sadanja vrijednost medjuprihoda neoštećene

sastojine: $\frac{0 \cdot 35 \times 3 \cdot 240}{1 \cdot 025^{100-10}} = 1134 \times 0 \cdot 108 = 122 \cdot 47 \text{ K}$

Sadanja vrijednost medjuprihoda oštećene sastojine, koji 5 godina kasnije počinju unilaziti:

$$\frac{0 \cdot 35 \times 3 \cdot 240}{1 \cdot 025^{100-10} \times 1 \cdot 025^5} = \frac{1 \cdot 134}{1 \cdot 025^{95}} = 1 \cdot 134 \times 0 \cdot 0958 = 108 \cdot 64 \text{ K}$$

Sadanja vrijednost štete na medjuprihodima = 13.83 K

Sadanja vrijednost štetena sječivom prihodu = 31.35 K

Odšteta za bukvu = 45.18 K

b) Smreka.

(prema troškovnoj vrijednosti).

$$HK = (B + V + C) 1 \cdot op^m - (B + V)$$

$$[(300 + 200 + 100) 1 \cdot 035^7 - (300 + 200)] 3^v \times 0 \cdot 05 =$$

$$(600 \times 1 \cdot 27 - 500) 0 \cdot 15 = (762 - 500) \cdot 0 \cdot 15 =$$

$$= 262 \times 0 \cdot 15 = 39 \cdot 30 \text{ K}$$

Prema tomu iznosi odšteta: za bukvu = 45.18 K

za smreku = 39.30 K

Svega = 84.48 K

¹⁾ 3 = 7.5 ha $\times 0.4$

Držimo, da smo s ovo njekoliko primjera dovoljno pokazali put, kako se imaju štete od divljači u pojedinom slučaju obračunavati. Ovi obrazci poslužit će svakom onom, koji će se sa tim poslom baviti, kao dobro pomagalo, da dotični obračun bude i nestrukovnjaku brzo shvatljiv i razumljiv. Vrijednost ove instrukcije jest za nas još i tim veća, jer se ne možemo nadati, da će u dogledno vrieme takav naputak kod nas biti izdan, jer se lov, kao važnoj grani narodno-gospodarske privrede, kod nas još uvjek ni iz daleka ne poklanja ona pažnja, koju bi lov i kod nas po prirodnom položaju naše domovine mogao imati.

Dr. Gj. N e n a d i ē.

Križevačka imovna općina u slovu i broju.

(Socijalno-ekonomski monografija.)

Piše **B.**

(Nastavak).

Taj katastar pravoužitnika prešao je sve one formalnosti, koje propis nalaže, al u dubini svojoj bio je manjkav, jer je nosio tek vlastnike posjeda 1884. neispitujući prelaz gruntnog posjeda od 8. lipnja 1871. do svog sastavka i zaključka. Uza sav stvoreni katastar pravoužitnika doznačivalo se je drvo po iskazima, što su ih općine izdavale.

Tek kod uređenja gospodarstva, kod uvedenja prometne osnove, viđamo stvorbu katastra pravoužitnika u pravom smislu tako, da dalnjim vođenjem ovoga i revizijom njegovom možemo pratiti od 8. VI. 1871. do danas selišni posjed pravoužitnika i razvoj, ter diobu prava.

Slijedeća skrižaljka selišta po kategorijama neka nam pokaze padanje većeg prava i množanje manjeg od god. 1871. do 1889., dok će nam slijedeća skrižaljka prikazati stanje iza revizije katastra.

Općina	Godine 1871.					Godine 1889.				
	$\frac{4}{4}$	$\frac{3}{4}$	$\frac{2}{4}$	$\frac{1}{4}$	ukupni	$\frac{4}{4}$	$\frac{3}{4}$	$\frac{2}{4}$	$\frac{1}{4}$	ukupni
	broj selišta					broj selišta				
Vojakovac	191	37	53	56	337	40	34	107	792	973
Sokolovac	6	1	3	2	12	—	1	7	17	25
Sv. Ivan-Žabno	197	36	40	69	312	12	24	94	985	1115
Farkaševac	180	46	42	53	321	28	31	92 $\frac{1}{2}$	714	865 $\frac{1}{2}$
Gudovac	229	75	119	126	549	20 $\frac{1}{4}$	52	111	924	1107 $\frac{1}{4}$
Stefanje	74	20	17	41	152	14	11	39	264	328
Ivanska	169	29	30	56	284	29	30	103	615	777
Berek	228	51	28	38	354	46	60	142	647	895
Čazma	237	57	59	55	408	17	31	127	1027	1202
Kloštar Ivanić	242	44	31	39	356	91	71	115	534	811
Križ	219	20	18	58	315	28	37	138	896	1099
Vukovje	89	84	125	85	386	14	50	130	484	678
Garešnica	214	78	71	67	430	43	55	149	654	910
Hercegovac	184	60	46	54	294	9	37	103	607	756
Veliki Zdenci	42	15	16	14	87	4	10	36	115	165
Ukupno	2451	653	698	813	4615	395 $\frac{1}{4}$	534	1493 $\frac{1}{2}$	9275	11699

U godini 1871. bilo 19 kuća vakantnih t. j. bez određenog vlasnika, pa su zato ove ovdje izostavljene, a u godini 1889. vidamo $\frac{1}{2}$ prava od $\frac{3}{4}$ selišta i $\frac{1}{4}$ prava od cijelog selišta, kao posebne kategorije ubilježene u kat. pravoužitnika.

O šumskom pravu Krajišnika nećemo ovdje govoriti, jer raspravismo taj predmet jur 1904. u »Šumarskom listu« broj 8. i 9., već ćemo se zabaviti sa načelima, koja nas povedoše revizijom katastra pravoužitnika kod imovne općine križevačke:

1. Katastar pravoužitnika imovne općine križevačke ima se sastaviti prema gruntovnom stanju koncem 1905. strogog u okviru § 4. zakona od 8. VI. 1871., te tom paragrafu izdanog naputka A. od 16. VII. 1881., tumačenog naredbama kr. zem. vlade odjela za unutarnje poslove broj 11959. od 21. IV. 1883. broj 23530 ex 1887. od 19. XII. 1888. i broj 32299 od 18. XII. 1889., pak prema izdanim vrhovnim rješitim kr. zem. vlade za pojedine slučajeve na slijedeći način:

Svaki pravoužitnik (zadruga, obitelj ili pojedinac) živući u opsegu imovne općine križevačke, imajući realnu sposobnost na cijelokupnom svom gruntovno provedenom posjedu selištnog značaja (t. j. ovlaštenom posjedu), obitavajući taj posjed u

vlastitoj kući, vodeći u njoj svoje posebno kućanstvo, vrši šumsko pravo prema vlasnosti (odnosno posjedu) oranica i livada po § 7. u okviru § 6. naputka A. od god. 1881.

Prema tome svi, koji su do revizije u katastru pravoužitnika provedeni bili zajednički (kao zadruge, zajednice), a po tom vršili zajednički šumsko pravo, dočim su njihove diobe do konca 1905. provedene; postali su vršiteljima šumskog prava razdijeljeno i posebice.

Doslijedno tomu svi djelioci, koji su nakon zaključka katastra pravoužitnika 1889. dijelili pripadnost ovlaštenja od $\frac{4}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{2}{4}$, $\frac{1}{4}$ selišta, zatim oni, koji su bili alikvotni suvlasnici prava od $\frac{1}{4}$ selišta, postali su vršiteljima šumskog prava izraženog sa $\frac{4}{4}$, $\frac{3}{4}$, $\frac{2}{4}$, $\frac{1}{4}$ selišta odmјerenog prema skali § 7. nap. A. od godine 1881., koja glasi za varazdinsko-križevačku Krajinu prema § 16. temeljnog krajiskog zakona od 7. V. 1850. na slijedeći način:

$\frac{4}{4}$ selišta	34 rali	oranica i livada
$\frac{3}{4}$ »	25$\frac{1}{2}$ „	» » »
$\frac{2}{4}$ »	17 »	» » »
$\frac{1}{4}$ »	8 »	» » »

odnosno do 17 rali $\frac{1}{4}$ selišta i sa najmanjom površinom.

Kod revizije katastra pravoužitnika napred navedenim postupkom provedene su sve promjene nastale u ovlaštenju i vršenju šumskog prava kupom, mijenom, naslijedstvom i inim mogućim pravnim činom, gruntovno provedenim do konca godine 1905., u koliko te promjene u katastru do tada provedene nisu bile.

Glede osoba i obitelji, koje do tada nisu vršile šumskog prava, a potražuju ga na osnovu § 1. slovo e) nap. A. od god. 1881, ostao je postupak označen u § 4. istog naputka, odnosno naredbi kr. zem. vlade broj 5587 od 13. VI. 1896. i broj 11.729 od 12. V. 1900.

2. Pravoužitnici, koji su do 1905. u katastru pravoužitnika provedeni bili sa pravom na dva ili više posjeda, su revizijom katastra pravoužitnika unešeni na onu kuću (kuće broj), u kojoj

vode posebno svoje kućanstvo, dok je veličina šumskog prava odmjerena prema njihovom cijelom posjedu prema § 7. nap. A.

Isto je to uzeto normom za takove slučajeve, koji bi nastali i nakon zaključka revizije katastra pravoužitnika kupom, naslijedstvom ili inače, ako bi koji postao vlasnikom dvaju ili više selišnih posjeda.

Ova načela usvojilo je zastupstvo imovne općine u skupštini držanoj 14. studenoga 1905., a kr. zemaljska vlada ga je potvrdila naredbom od 24. ožujka 1908. broj 88269 ex 1905.

Pošto ali zastupstvo zahtjevaše, da se prizna posebno selište i onim djelbenicima, koji se dijele i iza 1905., to je kr. zem. vlada dozvolila riješenjem od 24. veljače 1909. broj 4750., da se i onim djelbenicima, koji su de facto prije 1905. razdijeljeni bili i svaki za sebe na svom dijelu živio dok je tek kasnije gruntovna provedba diobe uslijedila; prizna posebice pravo šumsko posebnim selištem u okviru § 7. nap. A. od god. 1881.

Na temelju te tako provedene revizije nastao je slijedeći razmjer selišta prema stanju 1910.

Općina	S e l i š t a					Oduzupnog broja po § 1. slovo e)	Oduzupnog broja gdje su žene pravoužit- nice a mu- ževi nečlanii
	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{2}{4}$	$\frac{1}{4}$	Ukupno		
	broj						
Vojakovac	3	9	61	1160	1233	3	27
Sokolovac	—	—	3	31	34	—	—
Sv. Ivan-Žabno	5	16	58	1092	1166	13	27
Farkaševac	8	21	71	927	1027	12	7
Gudovac	3	23	88	1308	1422	45	9
Ivanska	6	25	85	769	885	20	2
Stefanje	7	6	30	342	385	8	—
Berek	14	41	118	784	957	10	2
Čazma	4	13	66	1378	1461	10	15
Križ	8	28	102	873	1011	30	5
Kloštar Ivanić	13	20	74	1232	1339	12	18
Garešnica	6	25	72	836	939	16	5
Vukovje	4	15	77	644	740	4	3
Hercegovac	5	17	64	628	714	14	2
Veliki Zdenci	3	5	15	85	108	2	—
Ukupno	89	264	979	12089	13421	199	122

Selištna pripadnost ogrijeva kod imovne općine križevačke danas iznaša za:

$\frac{1}{4}$ selišta $12\frac{1}{2}$ prostornih metara drva

$\frac{3}{4}$	»	10	»	»	»
$\frac{2}{4}$	»	$8\frac{3}{4}$	»	»	»
$\frac{1}{4}$	»	$7\frac{1}{2}$	»	»	»

Po ovoj se skali doznačuje ogrijevno drvo pravoužitnicima od godine 1889., kada je u krepst postala prometna osnova šuma imovne općine — dok se je prije toga doznačivalo ogrijevno drvo po dušama na sljedeći način :

Broj duša	Na dušu prostornih metara	Otpada na									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
duša prostornih metara											
6	2.30	2.30	4.60	6.90	9.20	11.50	13.80				
7	2.08	2.08	4.16	6.24	8.32	10.40	12.48	14.56			
8	1.92	1.92	3.84	5.76	7.68	9.60	11.52	13.44	15.36		
9	1.80	1.80	3.60	5.40	7.20	9.00	10.80	12.60	14.40	16.20	
10	1.70	1.70	3.40	5.10	6.80	8.50	10.20	11.90	13.60	15.30	17.00
11	1.62	1.62	3.24	4.86	6.48	8.10	9.72	11.34	12.96	14.58	16.20
12	1.55	1.55	3.10	4.65	6.20	7.75	9.30	10.85	12.40	13.95	15.50
13	1.49	1.49	2.98	4.47	5.96	7.45	8.94	10.43	11.92	13.41	14.90
14	1.44	1.44	2.88	4.32	5.76	7.20	8.64	10.08	11.52	12.96	14.40
15	1.40	1.40	2.80	4.20	5.60	7.00	8.40	9.80	11.20	12.60	14.00
16	1.36	1.36	2.72	4.08	5.44	6.80	8.16	9.52	10.88	12.24	13.60
17	1.34	1.34	2.64	3.98	5.32	6.70	8.04	9.32	10.72	12.08	13.40
18	1.30	1.30	2.60	3.90	5.20	6.50	7.80	9.10	10.40	11.70	13.00
19	1.30	1.30	2.60	3.90	5.20	6.50	7.80	9.10	10.40	11.70	13.00
20	1.27	1.27	2.54	3.81	5.08	6.35	7.62	8.89	10.16	11.42	12.70
21	1.24	1.24	2.48	3.72	4.96	6.20	7.44	8.68	9.92	11.16	12.40
22	1.23	1.23	2.46	3.69	4.92	6.15	7.38	8.61	9.84	11.07	12.30
23	1.19	1.19	2.38	3.57	4.76	5.95	7.14	8.33	9.52	10.71	11.90
24	1.17	1.17	2.34	3.51	4.68	5.85	7.02	8.19	9.36	10.53	11.70
25	1.16	1.16	2.32	3.48	4.64	5.80	6.96	8.12	9.26	10.44	11.60
26	1.15	1.15	2.30	3.45	4.60	5.75	6.90	8.05	9.16	10.35	11.50
27	1.14	1.14	2.28	3.42	4.56	5.70	6.84	7.98	9.08	10.26	11.40
28	1.12	1.12	2.24	3.36	4.48	5.60	6.72	7.84	8.92	10.08	11.20
29	1.11	1.11	2.22	3.33	4.44	5.55	6.66	7.77	8.88	9.99	11.10
30	1.10	1.10	2.20	3.30	4.40	5.50	6.60	7.70	8.80	9.90	11.00
31	1.09	1.09	2.18	3.27	4.36	5.45	6.54	7.63	8.72	9.81	10.90
32	1.08	1.08	2.16	3.24	4.32	5.40	6.48	7.56	8.64	9.72	10.80
33	1.07	1.07	2.14	3.21	4.28	5.35	6.42	7.49	8.56	9.63	10.70
34	1.06	1.06	2.12	3.18	4.24	5.30	6.36	7.42	8.48	9.54	10.60
35	1.05	1.05	2.10	3.15	4.20	5.25	6.30	7.35	8.40	9.45	10.50

U samom početku imovne općine dobivalo je svako ognjište 4 hvata cijepanica, a manji se ogranci nijesu u račun uzimali kao što ni ležeće drvo.

Do sastava katastra pravoužitnika i zaključka ovoga 1889. doznačivalo se je drvo prema iskazima, što su ih izdavala općinska poglavarstva, a nije se pazilo, da li je ovaj ili onaj pravoužitnik ili ne, dapače zaključak skupštine zastupstva imovne općine od 12. veljače 1875. ide onamo, da se i onim stanovnicima imovne općine, koji nisu obligatni Krajišnici bili, dadu bezplatno ogrijevna drva, ma da to pravo nisu vršili za za vojne uprave.

Kako je bilo sa pojedinim ognjištem stanovnika Granice, tako isto vidimo u zaključku odbora od 7. prosinca 1874., gdje se opredjeljuje za svaku općinu 36 hvati drva ogrijevnog za svaku školsku sobu — ne školu — i za svakog učitelja po 6 hvati drva doznačiti bezplatno.

Nakon godine 1884. dobivala su općinska poglavarstva 18, 12 i 6 bečkih hvati drva, a svaka škola 6 bečkih hvati ogrijeva, dok je svaki učitelj sa stanom u naravi dobio isto tako pravo na 6 W^o (bečki hvat) ogrijeva od imovne općine križevačke.

Prema naredbi kr. zemaljske vlade odjel za unutarnje poslove od 22. XII. 1895. broj 66191, odnosno one odjela za bogoštovje i nastavu od 25. XI. 1895. broj 17183. promijenjena je pripadnost u školama tako, da se ne ima školi podavati 6 W^o drva, već prema kubičnom sadržaju školskih prostorija, računajući količinu ogrijeva za grijanje prema naredbi kr. zem. vlade od 31. prosinca 1891. broj 42.638 umnoškom kubičnog sadržaja školske sobe sa 5·34% za bukovo gorivo, a 8% za hrastovo drvo. Tako dobljenoj količini ogrijeva pribija se 20% radi gubitka topline potrebnim zračenjem škole. Pripadnost učiteljima u mjeri od 6 W^o ostala je i danas, u koliko madu stan u naravi.

Kako jur spomenusmo nekoja su općinska poglavarstva dobivala 18, nekoja 12, a nekoja 6 W^o ogrijevnog drva za grijanje općinskih ureda godimice od imovne općine.

Da se na put stane nejednakom podjelenju te pripadnosti, naredila je kr. zem. vlada naredbom od 11. veljače 1896. broj 60637., da se ima od tada ogrijevna pripadnost za grijanje

općinskih ureda u području križevačke imovne općine doznačiti prema kubičnom sadržaju prostorija, kako to biva od god 1895. kod škola.

Govoreći o ogrijevu ostaje nam još jedna skupina pravoužitnika, a to su crkvene općine, kako ih naziva § 1. nap. A. od god. 1881. Svaki župni ured, odnosno parohijalno zvanje slijedbe, koju slijede Krajišnici-pravoužitnici na teritoriju imovne općine križevačke; jest nosioc šumskog prava na ime crkvene općine, stoga se, po običaju ostalom od vojne uprave, daje za grijanje župnog-parohijskog ureda godimice 6 W^o, dok župnik dobiva za svoju porabu 6 W^o, a kapelan 4 W^o ogrijevnih drva

Rimo-katoličke župe izvan teritorija imovne općine križevačke, vršeći na neki dio pravoužitnika crkvenu jurisdikciju naročito u Bjelovaru, Nevincu, Dubravi i Gradecu dobivaju 4 W^o, ona u Glogovnici 6 W^o, dok ona u Ivanić-gradu dobiva 10 W^o ogrijevnog drva.

Grčko-istočne kapelije u Sredskoj i Graberju imadu pravo na 6 W^o, a manastir Lepavina na 4 W^o ogrijevnih drva, dok, parohiju bjelovarsku pripada 12 W^o, a kapelana 4 W^o.

Grčko-katoličkoj župi u Dišniku i dušobrižničtvu u Prgomljima prznato je šumsko pravo sa pripadnosti od 6 W^o ogrijevnog drva pojedinom.

Prema tome je današnja potreba ogrijeva imovne općine križevačke, doznačujući ogrijevnu pripadnost na istaknuti način, slijedeća:

1. Za namirenje pravoužitnika kategorije	
§ 1. slovo e) i d) naputka A. od god. 1881.	82.414 00 m ³
2. Za crkvene općine (§ 1. slovo b) nap.	
A. od god. 1881.)	1.340·57 m ³
3. Za školske općine (§ 1. slovo c) nap. A.	
od god. 1881.)	3.875·47 m ³
4. Za mjestne općine (§ 1. slovo a) nap. A.	
od god 1881.)	319·48 m ³
	ili ukupno .
	87.949·52 m ³

Uočimo li skrižaljku, noseći ognjišta na teritoriju imovne općine križevačke u prvom dijelu ove rasprave, pa ju uspoređimo sa onom, noseći broj selišta viđet ćemo razliku.

U prvoj istaknusmo 15.224 ognjišta u posjedu Graničara, dok nam druga skrižaljka izkazuje 13.421 selište.

Iz tih brojeva razabiremo, da svi Graničari ne vrše šumskoga prava posebice, a da ih ima i takovih, koji ga ne vrše nikako uz maleni broj neobligatnih. Tomu je razlog, što još uvijek imade potajno podjelenih, a gruntovno ne raspisanih. Ima i takovih, koji osiromašiše, pak povukavši se u vinograde, životare u klijetima. Mnogi kaju grijeha otaca svojih, pošavši kao djeca u službu, pa skucavši krajcaricu, stvoriše si posjed parcelarnim kupom, a mnoge otjera bijeda u Ameriku, da se u nevolju vrate — ne na posjed otaca, već u kraj sela (na gmajnu), ili da od prodanog posjeda ostali novac vrgnu u komadić parložine podignuvši tu kućerak.

Ma da je i takovim otvoren put vršenju šumskog prava s naslova § 1. slovo e) nap. A od 1881. nemogu mnogi, da dokažu antenata, koji bi bio aktivni vojnik do 8. lipnja 1871. kao obvezanik u krajiškom vojnem staležu.

Da nam nebi koji rekao, da pričamo bajku, evo dokaza — evo brojeva, koji će nam pokazati, kako je padao iz vlasti Graničara od 1871. do danas ovlašteni posjed t. j. oranice i livade kao baza realne kvalifikacije, a i baza imućvena Graničara: (Vidi skrižaljku na slijedećoj strani).

Iz brojeva skrižaljke na slijedećoj strani ukazuje nam se, da je od godine 1871. do 1884. iz vlasti Graničara-pravoužitnika u nepravoužitničke ruke prešlo 6.594 rali 1539 \square° oranica i livada; od god. 1884. do 1889. oranica i livada u iznosu od 11.116 rali 642 \square° ; a od godine 1889. do 1910. — 18.291 ral 1 \square° oranica i livada. Od godine 1871. do 1910. prešlo je iz posjeda pravoužitničkog u posjed nečlanova imovne općine križevačke 35.902 rali 582 \square° ili 21·45% oranica i livada. Uzmemo li da je godine 1871. bilo 4.615 pravoužitnih ognjišta vlasnikom površine od 158.479·96 rali oranica i livada, to je pojedina pravoužitna kuća bila vlasnikom 36·50 rali oranica i livada.

Općina	Selišni posjed Graničara (temeljni imutak — Stammgut), na temelju kojega vrše šumsko pravo u oranicama i livadama							
	god. 1871.		god. 1884		god. 1889.		god. 1910.	
	rali	□°	rali	□°	rali	□°	rali	□°
Vojakovac	13.065	1.382	12.548	572	12.515	548	9.504	392
Sokolovac (selo Branjska)	368	933	355	1 492	341	301	301	1.239
Sv. Ivan-Žabno	12.554	82	11.889	15	11.384	48	9.518	422
Farkaševac	11.731	426	10.711	82	9.986	360	9.769	1.266
Gudovac	16.318	388	15.053	1.036	13.144	219	11.459	686
Štefanje	4.707	1.117	4.282	1.165	4.188	1.063	3.728	311
Ivanska	10.926	287	10.001	836	9.441	1 280	8.744	39
Berek	13.818	763	12.691	1.364	12.554	33	11.200	172
Čazma	14.212	728	13.263	1.007	12.577	754	11.418	395
Križ	14.667	1.169	12.538	1.120	12.831	678	9.956	804
Kloštar Ivanić	14.855	1.197	13.847	487	13.249	96	11.392	770
Vukovje	9.809	1.520	9.568	1.375	8.367	177	7.514	84
Garešnica	13.865	1.064	13.128	705	11.463	794	9.298	675
Hercegovac	9.902	862	9.646	1.440	8.168	184	7.305	1.449
Veliki Zdenci	2.675	917	2.352	150	1.556	674	1.366	49
Ukupno	158.479	1.585	151.884	1.596	140.768	954	122.577	953

Godine 1910. vidamo, da je na površini od 122.577.59 oranica i livada 15.224 pravoužitna ognjišta t. j. 8.05 rali oranica i livada po ognjištu. Godine 1871. otpadalo je 2.93 rali oranica i livada na žitelja (dušu), a godine 1910. tek 1.58 rali, dakle nešto više od polovice.

Promotrimo li potanje donešenu skrižaljku, opažamo, da je općina Veliki Zdenci na polovicu pala, dok je 1.366 rali 49 □° oranica i livada u posjedu graničarskom, jest 1.309 rali 869 □° u vlasti nepravoužitnika.

U Gudovačkoj općini vidamo najveći pad t. j. za 4.858 rali 1.242 □°. Za ovom općinom odma slijedi Garešnička za 4.567 rali 389 □° livada i oranica. Najmanji prelaz oranica i livada iz vlasništva pravoužitnika u vlasništvo nečlanova imovne općine, vidamo u općini Farkaševačkoj t. j. za 1.961 ral 760 □° livada i oranica.

Pojedina sela kao Hercegovac pokazuje nam 1.871 površinu od 2.374 rali 1.225 □° livada i oranica, a 1910. tek 1.042 rali 524 □°; selo Trnovitica god. 1871. površinu od 3.084 rali

873□⁰ livada i oranica, a 1910. 2.715 rali 1033□⁰; selo Mlinska 1871. površinu od 1.388 rali 636□⁰ livada i oranica, a 1910. tek 719 rali 1490□⁰; selo Palešnik 1871. površinu od 1.249 rali 471□⁰ oranica i livada, a god. 1910. tek 675 rali 630□⁰; selo Bršljanica 1871. površinu od 1.539 rali 431□⁰ oranica i livada, a godine 1910. tek 602 rali 512□⁰; selo Gornji Šarampov 1871. površinu od 1.015 rali 342□⁰, a god. 1910. tek 547 rali 1459□⁰; selo Križ 1871. površinu od 1.153 rali 472□⁰, a god. 1910. tek 745 rali 245□⁰; selo Nova Plošćica 1871. površinu od 1.537 rali 1198□⁰ livada i oranica, a god. 1910 površinu 1.157 rali 1.569□⁰; selo Narta od 1871. je površinom od 2.094 rali 690□⁰ livada i oranica do 1910. palo na 1.574 rali 447□⁰; selo Laminac od 1871. površinom od 1.254 rali 284□⁰ livada i oranica, do 1910. na 831 ral 322□⁰; selo Brezovac od površine 625 rali 1.346□⁰, na 208 rali 39□⁰ oranica i livada, selo Galovac od 922 rali 674□⁰, na 570 rali 750□⁰ oranica i livada; selo Sredice od 667 rali 38□⁰, na 384 rali 174□⁰ oranica i livada, selo Srpska Kapela od 1.055 rali 251□⁰, na 571 ral 1.297□⁰ oranica i livada, selo Sv. Ivan-Žabno od 1.013 rali 890□⁰, na 715 rali 1.157□⁰ livada i oranica, selo Vojakovac od 2.149 rali 1.317□⁰, na 1.258 rali 244□⁰ livada i oranica

Sela pak, Marinkovac vojakovački, Sv. Petar-Čvrstec, Kovačevac, Žavnica, Rastovac, Samarica, Milaševac, Draganac, Marčani, Marča, Kajgana, Ciglenica i Trnava uzdržala su najviše posjeda oranica i livada u vlasnosti Graničara-pravoužitnika imovne općine križevačke.

Prikazasmo glavnim crtama razvitak šumskog prava Krajišnika imovne općine križevačke, njegovu realnu kvalifikaciju, a i vođenje katastra pravoužitnika.

Videsmo, da Graničari ne izumiru, oni se dapače množe,, ali je drugo zlo, njima tlo, ta realna kvalifikacija, izmiče ispod nogu — oni posjedom osiromašuju, a vrše umnažanjem svojim manje pravo — jer prihodi šuma ostaju, u najboljem slučaju jednaki, pak stoje u diobi za pojedinca, povećanjem broja sviju u obratnom razmjerju.

Vratimo li se u dobu vojne uprave, pak uočimo § 71. pravilnika za šumarsku službu, nalazimo napisano: »An Brennholz genügt für jedes Grenzhaus neben zugestehenden Rechte zur Gewinung des Abfallholzes an den im § 68. festgesetzten drei Tagen einer jeden Woche, ein jährliches Quantum von 3 bis $7\frac{1}{2}$ Kubik-Klaftern, letzteres bei einem schon stärkeren Personalstande. Es hat daher das Erforderniss hiernach beurtheilt, und in die Holz-Erforderniss-Consignation aufgenommen zu werden«.

Naputak A. od godine 1881. u cijelom svom sadržaju ne veli mjere, od koje — do koje imade pravoužitnik pravo na ogrijevna drva, već § 7. određuje kategorije selišta po temeljnog imutku graničarskih kuća (obitelji ili zadruga), a § 6. propisuje, da valja ustanoviti potrebu kućnu gorivnog drva, dok § 17. suzuje pravo pravoužitnicima u okvir potrajnog prihoda a § 27. naređuje potrajno gospodarenje šumama.

Nit § 12. nap. A. od 1881. donašajući račun vrijednosti građevnog drva ne govori o ogrijevu, a ni § 18. koji govoreći o pristojbama za ogrijev, što je imadu pravoužitnici plaćati u slučaju nužde, ne spominje najmanjeg i najvećeg kvantuma drva, na koja imadu pravoužitnici pravo iz svojih šuma.

Mi vidamo, da je do provedbe ustanova naputka A. kod imovne općine križevačke podavan ogrijev po dušama, a iza toga po kategorijama selišta.

Koli imade opravdanosti, da onaj, koji imade više ljudi u kući, treba i više ogrijeva, a možda manje građe, jer ne ima toliko zgrada ni imutka; toli imade opravdanosti, da onaj, koji imade više nekretnina, uz veće zgrade treba više građe, al mora i više družine držati, da uzmogne obradivati posjed, po čemu će trebati i više ogrijeva.

Oni, koji imadu malo posjeda, jesu za to, da svaka kuća ednaku množinu drva dobije, a oni, koji imadu veći posjed, potražuju, da im se više dade.

Prema našem shvaćanju povijesti šumskog prava pravoužitnika, te prema normativnom tumačenju ovoga, jest šumsko

pravo osobno, vezano na realije, po čemu veličina potonjih odlučuje na veličinu prava. Ne imaju dakle, da u veličini prava brojevi duša odlučuju i na množinu ogrijevnog drva, već brojevi, koji označuju veličinu selišnog posjeda.

Sa narodno-ekonomskog gledišta naći ćemo za to opravdanje u tome, da se onaj podupire većma, koji će više narodno-ekonomski privrediti, a to je svakako onaj, koji imade veći posjed. Pri tom ali ne valja zanemariti onoga, koji je u svom seoskom gospodarstvu početnik, a imade volje za napretkom.

S toga razloga opravdana je praksa, da ne može biti Građčara, koji imade svoj posjed, pa bio i najmanji i na njem vodi svoje vlastito kućanstvo, a da ne bi bio i vršiteljem šumskog prava.

* * *

Pošto je povjerenstveno proučilo način gradnje kuća i gospodarstvenih zgrada prema naputku A. naročito §§. 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11. i 12., sastavljen je 25. kolovoza 1885. zapisnik i ustanovljeni su gradevni objekti pojedinih selišnih kategorija i to :

1. za cijelo selište : kuća 20 m. duga, 7 m. široka,
štala 15 m. duga, 8 m. široka,
štugalj 15 m. dug, 8 m. širok,
kotac sa kokošnjakom 5 m. dug, 3 m.
širok ;
2. za $\frac{3}{4}$ selišta : kuća 18 m. duga, 7 m. široka,
štala 12 m. duga, 7 m. široka,
štugalj 12 m. dug, 7 m. širok,
kotac sa kokošnjakom 4 m. dug, 2 m.
širok ;
3. za $\frac{1}{4}$ selišta : kuća 16 m. duga, 6 m. široka,
štala i štagalj pod jednim krovom 20 m.
duljine i 7 m. širine,
kotac sa kokošnjakom 4 m. dug, 2 m.
širok ;

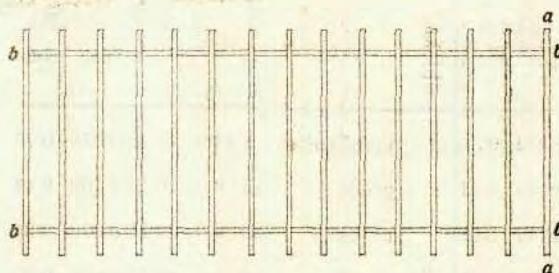
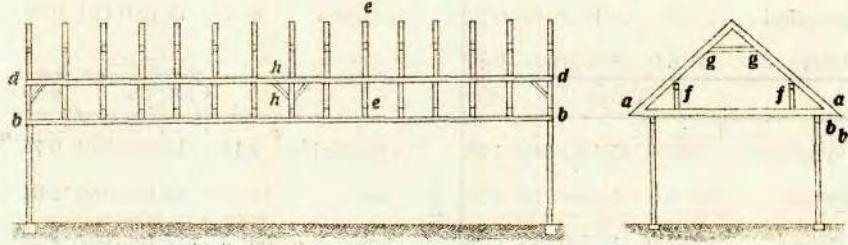
3. za $\frac{1}{4}$ selišta: kuća 14 m. duga, 5 m. široka,
štala i štagalj pod jednim krovom 14 m.
duljine, 6 m. širine,
kotac sa kokošnjakom 4 m. dug, 2 m.
širok.

Prema zaključku zastupstva imovne općine križevačke od 18. lipnja 1879. točka 9. i onog skupštine od 16. listopada 1889., kojim je primljen gospodarstveni elaborat šuma imovne općine križevačke sa osnovom prometa i uživanja šumskih proizvoda po zakonitim članovima, odobrenim normativnom na-redbom kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove od 30. stu-denoga 1889. broj 42.092, imadu pravoužitnici pravo na gornju gradu uz sniženu pristojbu (naročito pol cijene) za novogradnju i uzdržavanje stanbenih i gospodarstvenih zgrada, prema kate-goriji selišta i u mjerama napred istaknutim, dok će nam slijedeća skrižaljka pokazati pojedine vrsti građe, koje pravoužit-nici imadu prema selišnim pripadnostima dobivati:

Cijelo selište							$\frac{3}{4}$ selišta							
Objekt	Lijesa						Objekt	Lijesa						
	vrst	broj kom.	dužina	širina	debljina	sadržaj		vrst	broj kom.	dužina	širina	debljina	sadržaj	
Kuća	poj.		m.	cm.		m ³	poj.		m.	cm.		m ³		
	vjenčanice	2	20·0	15	18	0·540	1·08	vjenčanice	2	18·0	15	18	0·486	0·87
	grede	21	8·0	15	18	0·216	4·54	grede	19	8·0	15	18	0·216	4·10
	rogovi	42	7·0	13	15	0·136	5·73	rogovi	38	7·0	13	15	0·136	5·19
	panti	21	3·0	10	18	0·039	0·82	panti	19	3·0	10	18	0·039	0·74
	stolci	10	1·5	15	18	0·041	0·41	stolci	8	1·5	15	15	0·033	0·27
	nasloni	2	20·0	15	15	0·450	0·90	nasloni	2	18·0	15	15	0·405	0·81
	potporci	16	1·0	10	10	0·010	0·16	potporci	12	1·0	10	10	0·010	0·12
Teren	tetiva	1	20·0	18	28	1·008	1·08	tetiva	1	18·0	18	25	0·810	0·81
	Ukupno				14·72		Ukupno				13·01			

		Cijelo selište						$\frac{3}{4}$ selišta								
Objekt	vrst	Lijesa			Objekt	Lijesa			Objekt	vrst	broj kom.	du- ljava m.	širina cm.			
		broj kom.	du- ljava m.	širina cm.		debljina m	sadržaj poj.	ukup. m ³						ukup. m ³		
Štala	vjenčanice	2	15·0	15	18	0·405	0·81		Štala	vjenčanice	2	12·0	15	18	0·324	0·65
	grede	16	9·0	15	18	0·243	3·89			grede	13	8·0	15	18	0·216	2·81
	rogovi	32	8·0	13	15	0·156	4·99			rogovi	26	7·0	13	15	0·136	3·55
	panti	16	3·0	18	13	0·070	1·12			panti	13	3·0	10	13	0·039	0·51
	stolci	8	1·5	15	15	0·033	0·27			stolci	6	1·5	15	15	0·034	0·20
	nasloni	2	15·0	15	15	0·337	0·67			nasloni	2	12·0	15	15	0·270	0·54
	potporci	12	1·0	10	10	0·010	0·12			potporci	8	1·0	10	10	0·010	0·08
	tetiva	1	15·0	18	25	0·675	0·67			tetiva	1	12·0	18	25	0·540	0·54
		Ukupno			Ukupno					Ukupno			8.88			
Štagaj	vjenčanice	2	15·0	15	18	0·405	0·81		Štagaj	vjenčanice	2	12·0	15	18	0·324	0·65
	grede	16	9·0	15	18	0·243	3·89			grede	13	8·0	15	18	0·216	2·81
	rogovi	32	8·0	13	15	0·156	4·99			rogovi	26	7·0	13	15	0·136	3·55
	panti	16	3·0	18	13	0·070	1·12			panti	13	3·0	10	13	0·039	0·51
	stolci	8	1·5	15	15	0·033	0·27			stolci	6	1·5	15	15	0·034	0·20
	nasloni	2	15·0	15	15	0·337	0·67			nasloni	2	12·0	15	15	0·270	0·54
	potporci	12	1·0	10	10	0·010	0·12			potporci	8	1·0	10	10	0·010	0·08
	tetiva	1	15·0	18	25	0·675	0·67			tetiva	1	12·0	18	25	0·540	0·54
		Ukupno			Ukupno					Ukupno			8.88			
Kotac i kokosnjak	dužni potsjeci	2	5·0	16	20	0·160	0·32		Kotac i kokosnjak	dužni potsjeci	2	4·0	16	20	0·128	0·25
	priječni potsjeci	3	4·0	16	20	0·128	0·38			priječni potsjeci	3	3·0	16	20	0·096	0·29
	stupovi	10	2·0	15	15	0·045	0·45			stupci	10	2·0	15	15	0·045	0·45
	vjenčanice	2	5·0	13	15	0·098	0·19			vjenčanice	2	4·0	13	15	0·078	0·15
	grede	3	4·0	13	15	0·078	0·23			grede	3	3·0	13	15	0·059	0·17
	podboj	1	2·0	10	10	0·020	0·02			podboj	1	2·0	10	10	0·020	0·02
	rogovi	8	3·0	10	10	0·030	0·24			rogovi	8	2·0	10	10	0·020	0·10
	kopanj	1	3·0	30	30	0·270	0·27			kopanj	1	3·0	30	30	0·270	0·27
		Ukupno			Ukupno					Ukupno			1·76			

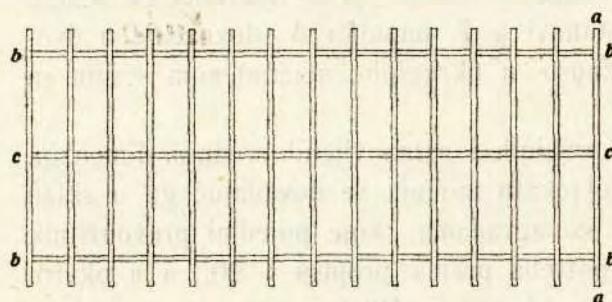
Objekt	$\frac{2}{4}$ selišta						$\frac{1}{4}$ selišta									
	vrst.	broj kom.	Lijesa			Objekt	vrst.	Lijesa			broj kom.	du- ljava m.				
			m.	cm.	debina m ³			m.	cm.	debina m ³						
Kuća	vjenčanice	2	16	0	15	18	0·412	0·86		vjenčanice	2	14·0	15	18	0·378	0·75
	grede	17	7·0	15	18	0·189	3·21		grede	15	6·0	15	18	0·162	2·43	
	rogovi	34	6·0	13	15	0·117	3·98		rogovi	30	4·0	13	15	0·078	2·34	
	panti	17	2·5	10	10	0·032	0·52		panti	15	2·0	10	13	0·025	0·39	
	stolci	8	1·5	15	18	0·040	0·32		stolci	6	1·5	15	18	0·040	0·24	
	nasloni	2	16·0	15	15	0·360	0·72		nasloni	2	14·0	15	15	0·315	0·63	
	potporci	12	1·0	10	10	0·010	0·12		potporci	8	1·0	10	10	0·110	0·08	
	tetiva	1	16·0	18	28	0·806	0·80		—	—	—	—	—	—	—	
		Ukupno			10·53				Ukupno			6·86				
Štala i stagašnjak pod jednim krovom	vjenčanice	2	20·0	15	18	0·540	1·08		vjenčanice	2	14·0	15	18	0·378	0·76	
	grede	21	8·0	15	18	0·216	4·54		grede	15	7·0	15	18	0·189	2·84	
	rogovi	42	7·0	13	15	0·136	5·73		rogovi	30	5·0	13	15	0·097	2·92	
	panti	21	3·0	10	13	0·039	0·82		panti	15	2·5	10	13	0·033	0·49	
	stolci	10	1·5	15	18	0·040	0·40		stolei	6	1·5	15	18	0·040	0·24	
	nasloni	2	20·0	15	15	0·450	0·90		nasloni	2	14·0	15	15	0·315	0·63	
	potporci	16	1·0	10	10	0·010	0·16		potporci	8	1·0	10	10	0·010	0·08	
	tetiva	1	20·0	18	25	0·900	0·90		tetiva	1	14·0	18	25	0·680	0·63	
		nadvratnjaci			4		3·0		18			0·097		0·39		
		Ukupno			14·92				Ukupno			8·98				
Kotac i kokošnjak	dužni potsjeci	2	4·0	16	20	0·128	0·25		dužni potsjeci	2	4·0	16	20	0·128	0·25	
	prečni potsjeci	3	2·0	16	20	0·064	0·19		prečni potsjeci	3	2·0	16	20	0·064	0·19	
	stupci	8	2·0	15	15	0·045	0·36		stupci	8	2·0	15	15	0·045	0·36	
	vjenčanice	2	4·0	13	15	0·078	0·16		vjenčanice	2	4·0	13	15	0·078	0·16	
	grede	3	2·0	13	15	0·039	0·12		grede	3	2·0	13	15	0·039	0·12	
	podbij	1	2·0	10	10	0·020	0·02		podbij	1	2·0	10	10	0·020	0·02	
	rogovi	8	2·0	10	10	0·020	0·16		rogovi	8	2·0	10	10	0·020	0·16	
	kopanj	1	2·0	30	30	0·180	0·18		kopanj	1	2·0	30	30	0·180	0·18	
		Ukupno			1·44				Ukupno			1·44				

Nacrt građe*Kuća**prosjeći**Naziv građe kod kuće i štale sa štagljem*

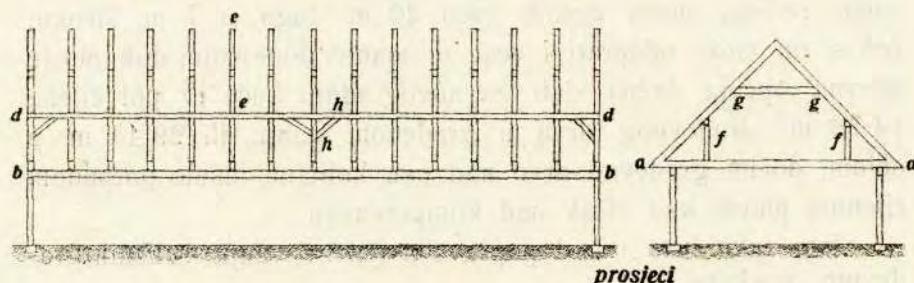
a a	greda
b b	vjenčanica
c c	tetiva
d d	naslon-podpora
e e	rog
f f	stolac
g g	pant-vez
h h	potporac

nadvratnjaci stoje nad vratima štaglja, da povise krov na ulazu u šupu.

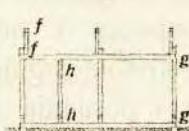
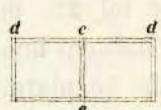
$\frac{1}{4}$ selišta

Krovni odar

Kotac sa kokošnjakom

Naziv građe
kod kotca sa kokošnjakom

- a a dužni podsjeci
- b b poprečni podsjeci
- c c kopanj
- d d vjenčanica
- e e greda
- f f rog
- g g stupac
- h h podboj

Ova nam skrižaljka pokazuje dimenziju svih dijelova građe, koju pravoužitnici dobivaju od imovne općine u izrađenom stanju, dok se ova prema ustanovi § 7. naputka A. doznačuje u dvostrukom kubičnom iznosu u okruglom, neizrađenom stanju sa korom.

Ovaj normativ normalnih i ustanovljenih srednjih dimenzija selišnih i građevnih objekata mijenja se dovadajući ga u sklad u pojedinom slučaju sa zgradama, koje pojedini pravoužitnik imade, ustanovljujući potrebu prema propisu § 20., a u okviru § 21. i 22. naputka A. od godine 1881.

Prema tomu ne stoji, da pravoužitnik, koji primjerice ima cijelo selište, mora graditi kuću 20 m. dugu, a 7 m. široku, već si on može odabrati i veće ili manje dimenzije, dok mu je imovna općina dužna dati za novogradnju kuće uz pol cijene $14\cdot72$ m³ dradevnog drva u izrađenom stanju, ili $29\cdot44$ m³ u obliku, dočim građevno drvo nad ovu količinu imade potpunom cijenom platiti kao višak nad kompetenciju.

Isto tako biva i kod popravaka (uzdržavanja) selišnih građevnih objekata.

Dok su prije pravoužitnici, kojim su elementarno nastradale selišne zgrade (požarom, olujom, potresom itd.) dobivali bezplatno građu za uspostavu nastradalih objekata samo u onom slučaju, ako su dokazali potpuno stromaštvo, to uslijeg zaključka skupštine od 7. prosinca 1906. točka 15., odobrenog naredbom kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove od 28. prosinca 1906. broj 70.192, dobivaju svi bez obzira na njihovo imućstveno stanje, u slučaju elemantačnog stradanja građu bezplatno.

Svi pravoužitnici ne uporabe uvijek dobljenu građu u svom vlastitom kućanstvu, kako to popisuje § 6. naputka A. od godine 1881., već se tu i tamo opažalo, da krišom trguju takovom građom, da ju zamjenjuju, darivaju i posuđuju jedan drugomu, što se očito protivi cilju vršenja šumskog prava po pravoužitnicima, a protivi se i pisanom propisu § 22. naputka A. od g. 1881., koji ističe, da pravoužitnicima nije dozvoljeno za kućnu porabu dobljeno drvo prodati, ili za druge vrijednosne predmete zamjeniti ili darivati.

Tumačeci ovaj §., naredba kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove od 28. sječna 1899. broj 5.206 i okružnica banskog stola od 21. prosinca 1898. broj 31.200 vele, da se pravoužitnička drva, koja su kao pripadnost dobili, ne smiju nikojim načinom odsvojiti ni za plaću, ni besplatno, niti glede njih pravnih posala sklapati, pak su ova i od upravne i sudbene ovrhe izuzeta. To tumačenje § 22. jasno i nedvoumno kazuje, da se sa pripadnosti imade okoristiti, upotrijebivši ju u danu mu svrhu, lih onaj, koji je pripadnost dobio.

Da se to u istinu poluči, vrši nadzor uprava imovne općine po svojim organima, na temelju alineje 2. i 3. § 22. naputka A. od godine 1881., gdje se veli: »Tko se takovog prestupka krivim učini (t. j. odsvoji drvnu pripadnost prodajom i t. d.), dužan je za dotično drvo cijelu šumsku pristojbu, koja za nepravoužitnike opstoji, platiti u blagajnu imovne općine. Da se šumska pristojba sigurnije učera, može se odnosni šumski proizvod prestupitelju (dakle pravoužitniku prodavaocu, darovatelju i t. d. a ne kupcu), ako je na činu zatečen, oduzeti i prodati.«

Isto tako uprava imovne općine po svojim organima vrši nadzor nad uporabom i raspolaganjem drvne pripadnosti po § 6. i 20. naputka A. od godine 1881., koji obvezuju upravu, da se brine, a da pravoužitnik u vlastitom kućanstvu gospodarstveno iscrpi dobljeno drvo privevši ga svrsi, u koju mu je ovo dano.

Prema tomu se pri obređivanju građe drži načela istaknutog u § 20. naputka A. od g. 1881., obređujući lih najpotrebniju građu, a doznačujući ovu lih onima, koji će ju u svrhu, u koju je podana, upotrijebiti još u godini doznake Ne upotrijebi li pravoužitnik gradu u svrhu, za koju mu je uz sniženu (polovičnu) cijenu ili bezplatno dana, u godini doznake, a nije u njega opravdana razloga tome, dokazao je time sam, da mu grada nije nužna bila i time se je ogriješio o § 20. naputka A. po čemu mu nije dužna imovna općina podavati druge građe uz pol cijene, dok one jur doznačene ne uporabi Šumsko-redarstveno osoblje imovne općine drži u evidenciji i količinu i kakvoću i vrst podane građe pojedinom pravoužitniku, pak vršeći svoju redarstvenu (lugarsku) službu, nadzire da li dotičnik gradu upo-

trijebi u svrhu, za koju mu je dan i to u istoj godini (§ 97-slovo f. naputka C).

Provadajuć uprava imovne općine križevačke ovako propisuje o vršenju šumskog prava i nadzirajući da pravoužitnik u svom gospodarstvu i kućanstvu u istinu uporabi danu mu građu uz pol cijene ili besplatno, obvezuje pravoužitnika da se napretkom u vlastitom gospodarenju pridigne ekonomski. Time se staje na put kriomčarenju drvnog prometa, a narodno-ekonomski momenat svrhe vršenja šumskog prava biva time blagodaran po razvitak i boljitet članova imovne općine, dok se grada t. j. građevno drvo ne troši nekorisno i bez računa.

Osim rečene građe može pravoužitnik uz pol cijene (elementarno nastradali badava) dobiti potrebne krovne letve, no pošto su ove iz šume neuporabive za pokrivanje krova crijeponom, to je manja potražnja za njima, jer se slamom (ritkom) sve manje krov pokriva.

Drva za paljenje opeka ne dobivaju pravoužitnici imovne općine križevačke, a to iz razloga, što ova i za redovito pokrivanje potrebe na ogrijevnoj pripadnosti, mora godimice drvo kupovati, a i iz razloga toga, što imade dovoljno ciglana i kružnih peći na teritoriju imovne općine i okolišu njenom, tako da pravoužitnici opeku mogu lakše, sa manje truda i jeftinije dobiti, nego li da si oni sami opeku pale.

Ophodnja trajnosti građe ustanovljena je sa 100 godina srazloga, što pravoužitnici u svojim gradnjama selišnih građevina rabe isključivo hrastovo drvo.

Osim pojedinih pravoužitnika imadu na građu uz pol cijene pravo crkvene i školske općine za uzdržavanje župnih dvorova crkvi i kapela, pak školskih zgrada i učiteljskih stanova i tim građevinama pripadajućim gospodarstvenim zgradama (štale, suše itd.), a isto tako jest sa upravnim općinama za zgrade ureda i općinskih činovnika.

Za sve te zgrade daje se građa uz pol cijene prema tehnički izrađenom projektu gradnje ili popravka — odnosno mjesto građe same, daje se novčana potpora za gradnju

Osim ovde navedenog prava na građevno drvo, daje imovna općina prema najavljenoj i izviđenoj potrebi, građevno drvo za propuste i mostove na općinskim putevima, koje imade pojedina općina uzdržavati.

U najnovije doba počeli su se propusti postavljati od cementnih cijevi, ter imovna općina u tu svrhu, glasom zaključka gospodarstvenog odbora od 23. veljače 1906, točka 14., odobrenog naredbom kr. zem. vlade, odjela za unutarnje poslove od 16. srpnja 1906. broj 14 028 nakon učinjenih izvida, da je cementna cijev u istinu postavljena, doprinaša :

Za cementnu cijev od 15 cm. promjera po tekućem m.	0·90 K
» » » » 20 » » » » 1·20 »	
» » » » 25 » » » » 1·50 »	
» » » » 30 » » » » 1·70 »	
» » » » 40 » » » » 2·60 »	
» » » » 50 » » » » 3·60 »	
» » » » 60 » » » » 4·60 »	

t. j. polovicu običajne cijene, izviđene na trgu u Bjelovaru, Križevcima i gradu Ivaniću.

(Nastavit će se.)

Osobne vesti.

Imenovanja. — Kr. ug. ministar za poljodjelstvo imenovao je kod uprave erarskih šuma u Hrvatskoj i Slavoniji i to u području kr. šumarskog ravnateljstva u Zagrebu, kr. šumarskog nadinžinira Ivana Krajnja ka, kr. šumarskim savjetnikom u VII. plaćevoj razredu, te kr. šumarsko-inžinjerskog pristava Ladislava Szillágyia, kr. šumarskim inžiniriom u IX. plaćevoj razredu sa sustavnim berivima.

Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije imenovao je: kr. šumarskog povjerenika kod kr. županijske oblasti u Požegi, Aleksandra Hvaličeka, kr. županijskim šumarskim nadzornikom II. raz. u IX. čin. razredu, ostavljajući ga i nadalje na dosadanjem mjestu službovanju; kr. šumarskog pristava I. razreda kod kr. kotarske oblasti u Cirkvenici, Vilima Čmelića, kr. županijskim šumarskim nadzornikom II. raz. u IX. čin. razredu kod kr. županijske oblasti u Gospiću; kr. šumarske pristave I. razreda kod kr. hrvat. slavon. dalmatinske zemaljske vlade, odjela za unut. poslove u Zagrebu, Josipa Jakopca i dra. Gjuru Nenadića, kr. šumarskim povjerenicama u IX. čin. razredu, ostavljajući ih i nadalje na dosadanjem mjestu službovanja; kr. kotarske šumare II. razreda Budimira Strgar-a kod kr. kotarske oblasti u Dol. Lapcu, Srećka Mayera kod kr. kotarske oblasti u Kutini i Alfonsa Kaudersa kod kr. kotarske oblasti u Cirkvenici, kr. kotarskim šumarima I. raz. u X. činov. razredu, premještiv podjedno prvoga od kr. kotarske oblasti u Dol. Lapcu, k onoj na

Udbini, a potonje ostavljajući na njihovom dosadanjem mjestu službovanja; šumarske pristave Milana Crnadka i Zlatka Turkalja kod ogulinske imovne općine, te Milivoja Markića kod slunjske imovne općine, kotarskim šumarima u X. čin. razredu; vlastelin. šumara i. s. Franju Puchesa, šumarskim pristavom u XI. čin. razredu kod brodske imovne općine; te konačno pisarničkoga lugara kod gospodarstvenog ureda građiške imovne općine, Nikolu Vukićevića, akcesistom u XI. čin. razredu kod gospodar. ureda petrovaradinske imovne općine — sve sa sustavnim berivima.

Alfons Kauders, kr. kotarski šumar u Cirkvenici, imenovan je po kr. zem. vladi u Zagrebu, dopisujući članom geologiskske sekcije za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju.

Premještenja. — Ban kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije premjestio je medjusobno kr. kotarske šumare I. razreda Gašu Vaca kod kr. župan. oblasti u Požegi i Krešimira pl. Stanislavljevića kod kr. kotarske oblasti u Požegi, a sjedištem u Kutjevu.

Umro. — Dne 11. travnja t. g. umro u sanatoriju u Zagrebu nakon dugotrajne i teške bolesti, dr Dragutin Neumann, predsjednik hrvatskog sabora, ravnatelj dobara, odvjetnik i t. d.

Smrt ovog nesebičnog patriote i predsjednika hr. sabora duboko je potresla cijelom Hrvatskom, te su skoro sve domaće, a i mnoge strane novine sa zanosom spomenule umne vrline, koje su ga resile kao rodoljuba-političara i kao gradjanina. To makar i u kratko ne ćemo ovdje opetovati, već ćemo se ograničiti samo na one njegove sposobnosti i djelatnost, koju je kao upravitelj jednoga od najvećih naših vlastelinstva, kao malo koji pravnik-ravnatelj, u punoj mjeri posjedovao, odnosno razvio.

Dr. Dragutin Neumann rodio se god. 1856 u Valpovu. Pučku školu kao i gimnaziju u Osijeku svršio je s odličnim uspjehom, a isto tako i pravne nauke na bečkom sveučilištu. Kako bijaše darovit, a uz to konciliјantan i sa svakim veoma susretljiv, nije ni čudo, do je već onda ostarjeli glasoviti vlastelin valpovački barun „Prandau“ mladog Neumanna kao valpovačkog sina u velike cijenio.

G. 1886. dobio je Dr. Neumann pravo odvjetovanja u Osijeku, te se je kao takav odlikovao u svojoj struci osobitom spremom i u brzo postao pravnim savjetnikom, a g. 1892. i ravnateljem vlastelinstva valpovačkoga. Poslije smrti baruna Prandaua predan je Dr. Neumannu tegotan i osobite sposobnosti zahtjevajući posao oko podjelbe ogromnog vlastelinstva „Valpovo-Doljni Miholjac“, kojeg je on uz sudjelovanje vrstnih šumarskih stručnjaka Danhelowskia, Žerdika, Urbana i Hankonyia na opće zadovoljstvo i u dosta kratko vrijeme majstorski izveo.

Vlastelinstvo valpovačko sastojeći se poglavito iz šuma i to većinom čisto hrastovih, koje je bivši šumarnik, a kasnije i vlastelinski ravnatelj Adolf Danhelowski uzorno uredjivao, potrebovalo je u ono doba vrstnu silu, koja će njegov rad nastaviti, pa je i Dr. Neumann, akoprem po struci pravnik, svatio ozbiljno svoje novo zvanje, te svakom zgodom nastojao, da si čim više šumarskog stručnog znanja u teoriji i u praksi prisvoji, te je pri tom osobito uvažavao uvjek promišljeni i zreli sud sadanjeg vlastelinskog šumarskog nadzornika i uvaženog stručnjaka g. Stjepana Hankonyia. Tečajem vremena pako stekao je Dr. Neumann u pitanjima sveopće šumarske struke takovu rutinu i za laika upravo neobično znanje u opće-

nitijim šumarskim pitanjima, da su mlađi vlastelinski šumari s kojima je češće u doticaj i u rasprave o šumarskim pitanjima dolazio, bili prisiljeni veoma oprezno izjavljivati svoje nazore.

U poznavanju šumarskog i lovnog zakona bio je u opće specijalista, tako da su često puta u prepornim stvarima i same okolne oblasti privatile njegovo zakonsko tumačenje.

U saobraćaju sa podčinjenim mu činovnicima bio je osobito korektn, blag i susretljiv, te uvjek pripravan, da pravednoj stvari pomogne, a svojom osobitom marljivošću bio je svima pravi uzor.

Kao oduševljeni rodoljub namještao je u suglasju sa visokim svojim službodavcem ponajviše samo domaće sinove u sve vlastelinske, dakle i šumarske službe.

Uvaživ sve ovo, te Neumannovu osobitu spremu u praktičnom šumarstvu i lovstvu, moramo da gorko požalimo neprocjenjen i nenadoknadiv njegov gubitak, jer on kao predsjednik našeg sabora, u kojem se za njegovog otsuća nesmiljeno na naš šumski i lovni zakon napadalo, bio je kao jedan od najboljih poznavaoca prilika, koje vladaju u našem šumarstvu i lovstvu, jedini kadar poznatom svojom riječitošću, pobiti sve one krive nazore, s kojima su se mnogi govornici izticali, i podati cijelom saboru jasnu sliku naših topoglednih prilika. Nu on se baš u to vrieme nalazio teško bolestan, a nesmiljena smrt lišila je nas šumare za uvijek nade, koju smo u tom pogledu u pokojnoga Neumanna stavljali i od njega pouzdano očekivati mogli.

Oplakuje ga požrtvovna supruga, tri kriepka nadobudna sina i mnoga rodbina, žali za njim visoki vlastelin, njegov prvi prijatelj, presv. g. Rudolf grof Norman-Ehrenfelški, a i svi njemu odani činovnici, napose šumari, te grad Osijek i cijela nam domovina.

Pokoj njegovoj blagoj duši!

Knjižtvo.

Krajiške imovne općine. Savremena opomena. Napisali Mile Malek, nadšumarnik i upravitelj brodske i Jovo Metlaš, nadšumarnik i upravitelj petrovaradinske imovne općine. U Mitrovici, Štamparija Miroslava Spaića 1911. Male osmine 53 stranice Ova knjižica je, kako iz uvida razabiremo, namjenjena široj javnosti, koja je na žalost još sasvim neupućena o šumskoj upravi i gospodarstvu u opće, a o imovnim općinama napose, a neposredni povod bili su joj valjda česti i neopravdani prigovori i napadaji na upravu imovnih općina u nedavnom zasjedanju hrvatskoga sabora Razdjeljena je u 3 poglavљa. U I. donosi se kratki historijat postanka imovnih općina; u II. dielu govori se u kratko o gospodarstvu imovnih općina u prvim godinama njihovoga opstanka, kada još nije bilo dovoljno sposobnih šumara, niti sastavljenih gospodarstvenih osnova, te kada se je po neupućenim gospodarstvenim odborima i zastupstvima imovnih općina držalo, da su šume neizcrpive, pak se s toga davalo svakomu punom pregršti, čuvalo mlitavo, a sadilo skoro nikako; a u III. dielu govori se o gospodarstvu imovnih općina nakon izdanja zakona od 11. srpnja 1881., zatim o potrajnem šumskom gospodarenju, i o pretjeranim i neosnovanim zahtjevima pravoužitnika, a konačno se posebice raspravlja o dosadanjem gospodarstvu brodske i petrovaradinske imovne općine, te se brojevno dokazuje, što su sve te

dvije imovne općine do sada učinile, a i sada svake godine čine za materijalni i kulturni napradak svojih pravoužitnika. Ova knjižica zaslužuje da ju šumari što većma rasture medju inteligentnije slojeve našega naroda.

Različite vijesti.

Zakladi za uzgoj djece šumarskih činovnika u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji darovali su: po 200 K uprava vlastelinstva grofa Choteka u Čereviću i uprava vlastelinstva kneza Odescalchia u Ilok u, a 5 K zemljistična zajednica Ljuba — ukupno 405 K, na kojem daru se uprava zaklade najlepše zahvaljuje plemenitim darateljima.

Trgovina drvom.

Dodatno k točki 8. pod gornjim naslovom na str. 156. u predi-
dućem broju o. l. priopćuje se, da je stabla u šumi Horvatici i Resničinā dostalo Bergerovo d. d. za trgovinu drvom u Zagrebu.

Uspjesi dalnjih dražbenih prodaja stabala bili su sliedeći:

1. Kod dražbe obdržavane 27. ožujka t. g. kod kr. kotarske oblasti u Sisku, je 1132 medljikom napadnuta hrastova stabla u šumi z. z. Greda, procjenjena na 9.979 K. 70 fil., te 1197 hrastovih stabala u šumi z. z. Sela, procjenjena na 20 000 K, dostalo Bergerovo d. d. za trgovinu drvom u Zagrebu, i to prva stabla za 13.506 K, a potonja za 25.000 K; dočim je 1110 hrastovih stabala u šumi z. z. Poljanā, procjenjena na 11.074 K 75 fil. dostao Julio Mann iz Lekenika za 14.600 K.

2. Dne 27. ožujka t. g. kod kr. kotarske oblasti u Karlovcu obdržavana dražba 4.322 hrastovih stabala u šumi z. z. Koritinja, procjenjenih na 105/251 K 26 fil., ostala je bezuspješna, pošto nije ni jedna ponuda stigla.

3. Kod dražbe na 29. ožujka t. g. kod kr. šumarskoga ravnateljstva u Zagrebu je na bukova, grabova i hrastova stabla na trogo-dišnjim sječinama u šum: predjelu Mali Rastovac, kr. šumarije u Ivanovom selu, procjenjena na 49.459 m³ bukove i grabove, te 3.623 m³ hrastove stablovine, sa iskličnom cijenom od 77.748 K, — stiglo u svemu 5 ponuda, od kojih je najpovoljnija bila N. Hamburgera, L. Rothausera, Dr. L. Rosenberg a i S. Rothausera iz Vesprima, koji su ponudili 108.700 K, dočim je najniža ponuda glasila na 85.000 K.

4. Kod kr. kotarske oblasti u Cirkvenici na 1. travnja t. g. obdržavana prodaja 1993 jelovih i 6 javorovih stabala u šumi z. z. Novi-Zagon, procjenjenih na 51.057 K 45 fil., ostala je bezuspješna.

5. Kod dražbe obdržavane na 18. travnja t. g. kod kr. kotarske oblasti u Sisku, je na 316 hrastovih stabala, koja su usahnula povodom zaraze od medljike, procjenjenih na 3.016 K 60 fil., stiglo 6 ponuda, od kojih je najniža glasila na 3.256 K, a najviša i ujedno najpovoljnija bila je ona od tvrdke Filipa Deutscha sinovi iz Zagreba sa 4.590 K.

6. Kod dražbe obdržavane na 22. travnja t. g. kod kr. kotarske oblasti na Sušaku, je 145 jelovih i 1 javorovo stablo u šum. predjelu Brloško z. z. Praputnik, procjenjenih na 621.72 m³ gradje, uz iskličnu cijenu od 4353 K 13 fil., dostao Makso Čebuhar iz Čavala za 4.354 K.

Zlatna kolajna sa izložbe u Parizu 1900.

Neuhöfer i sin (Neuhöfer & Sohn)

c. kr. dvorski mehaničar

Beč (Wien) I. Kohlmarkt 8. (Tvornica u Beču V. Hartmanngasse 5.)

Izrađuje pod jamstvom izvrstne izrade i točne rektifikacije

Bonsolne strojeve
sa optičkom distanzijerom.

Mjerače stolove. Perspektiv ravnala.
Letve za nivelliranje. Šumarske bousole.

Promjerke

iz željeza i drva.

Mjeračke vrpce

iz platna ili ocijela.

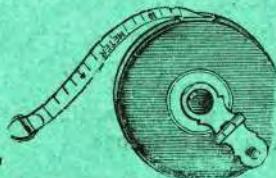
Planimetre itd. — Pantografe.

Brojne čekiće, aparate za prenosa, cratala kao i sve vrsti matematičkih strojeva i mjerila.

Ilustrovani cienici badava

Svi se popravci obavljaju najbolje u najkraćem roku.

Sveudiljna zaliha
svih vrsti mjeračkih
strojeva i pomagala.

Стечај.

Министарству Народне Привреде потребни су седам подшумара. Кандидати треба да су потпуно евршили шумарску средњу или вишу школу и положили све испите, који се по уређењу те школе траже за шумарске чиновнике дотичне државе. Према томе уз своју пријаву, коју треба поднети Шумарском Одељењу Министарства Народне Привреде најдаље до 15. јула тек. године, кандидати имају поднијети:

- а) Сведочанство о потпуној квалификацији шумарској;
- б) Лекарско уверење о своме здрављу;
- в) Уверење о владању;
- г) Уверење о практичном раду, ако су где били на пракси, и
- д) Крштеницу, да су вере источно-православне.

Почетна плата је 1515.60 односно 1768.20 динара годишње.

Бр. 6234. из Шумарског Одељења Министарства Народне Привреде 1. априла 1911. године у Београду.

Broj 748.

Oglas dražbe.

U srijedu dne 17. svibnja 1911. u 11 sati prije podne, prodavati će se kod podписанога ureda putem писмених понуда javnom dražbom 17347 jelovih stabala sa $32448 m^3$ drvne gromade, u ukupnoj vrednosti od 152198 K. 40 f.

Dražbeni uvjeti mogu se uviditi kod podписанога ureda.

Šumsko gospodarstveni ured imovne općine.

Otočac 18. travnja 1911.

Dopisnica uredništva.

P. n. kr. šum. ravn. u Z. i kr. nadš. uredu u V., te p. n. gg. L. Č. u Z.; A. K. u C.; A. R. u K.; G. V. u P.; M. L. na S. i J. K. u S. — Zahvaljujemo na priposlanim nam vijestima i preporučamo se i za buduće.

P. n. g. N. Š. u V. G. — Zahvaljimo na priposlanim nam podacima, nu nismo ih mogli upotrijeti, jer su nam za list stigli prekasno.

P. n. g. K. M. u H. — Najlepše hvala na priposlanom — upotrijetili smo odma. Preporučamo se i za buduće.

P. n. gg. J. B. u N. G. i M. M. u B. — Vaše adrese smo ispravili.

SADRŽAJ.

	Strana
Gradnja šumarskih kuća (šumarija). Piše A. Kern	161—169
Obračunanje šteta učinjenih po divljači u šumi. Piše Dr. Gj. Nenadić	169—177
Križevačka imovna općina u slovu i broju. (Socijalno-ekonomska monografija). Piše B. (Nastavak)	177—197
Osobne vesti: Imenovanja. — Premještenja. — Umro	197—199
Knjižtvo.	199—200
Različite vesti: Zakladi za uzgoj djece šumarskih činovnika u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji	200
Trgovina drvom	200